

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

(на матеріалах АТ «А-Банк»)

Виконала: студентка 4-го курсу, групи 401-ББ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Кабар Катерина Валеріївна

Керівник: к.е.н., доцент Вовченко О. С.

Рецензент: к.е.н., доцент Гасій О. В.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із

праць інших авторів без відповідних посилань

Кабар К.В.

Підтверджую достовірність даних, використаних

у роботі

Кабар К.В.

Полтава, 2024 року

АНОТАЦІЯ

Кабар К.В. Проблеми і перспективи формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах (на матеріалах АТ «А-Банк»). Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2024.

Робота містить 105 сторінок, 24 таблиці, 7 рисунків, список використаних джерел із 63 найменувань та 3 додатки.

Ключові слова: кредитний портфель, банк, якість кредитного портфеля, кредитний ризик, механізм, комплексна оцінка, нормативи, непрацюючі кредити.

Мета роботи: дослідження проблем і перспектив формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження: кредитний портфель АТ «А-Банк».

Предмет дослідження: процес формування кредитного портфеля АТ «А-Банк» в сучасних умовах.

У кваліфікаційній роботі розглянуто економічну сутність кредитного портфеля банку, охарактеризовано фактори кредитного ризику при формуванні кредитного портфеля та механізм формування кредитного портфеля банку і його складових. Другий розділ роботи присвячено аналізу фінансового стану АТ «А-Банк», дослідженню динаміки, структури та якості його кредитного портфеля, оцінці ризику кредитного портфеля та виконання банківських нормативів. У третьому розділі визначено проблеми управління кредитним портфелем банку та запропоновано шляхи їх подолання, в тому числі з урахуванням інноваційних підходів до оцінки кредитного портфеля банку, обґрунтовано перспективні напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банку.

ABSTRACT

Kabar K. V. Problems and prospects of formation of the bank's loan portfolio in modern conditions (based on the materials of JSC “A-Bank”). Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 “Finance, banking and insurance” - National University “Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”, Poltava, 2024.

The work consists of 105 pages, 24 tables, 7 figures, a list of 63 references and 3 appendices.

Keywords: loan portfolio, bank, loan portfolio quality, credit risk, mechanism, comprehensive assessment, standards, non-performing loans (NPLs).

The purpose of the work is to study the problems and prospects of forming a bank's loan portfolio in modern conditions.

Object of research is the loan portfolio of JSC “A-Bank”.

Subject of research is the process of forming the loan portfolio of JSC “A-Bank” in modern conditions.

The qualification work considers the economic essence of the bank's loan portfolio, characterizes the credit risk factors in the formation of the loan portfolio and the mechanism of formation of the bank's loan portfolio and its components. The second section of the paper is devoted to the analysis of the financial condition of JSC “A-Bank”, the study of the dynamics, structure and quality of its loan portfolio, the assessment of the risk of the loan portfolio and the implementation of banking standards. The third section identifies the problems of managing the bank's loan portfolio and suggests ways to overcome them, including taking into account innovative approaches to assessing the bank's loan portfolio, and substantiates promising areas for improving the efficiency of the bank's loan portfolio.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ.....	6
1.1. Економічна сутність кредитного портфеля банку.....	6
1.2. Механізм формування кредитного портфеля банку та характеристика його складових.....	15
1.3. Врахування факторів кредитного ризику при формуванні кредитного портфеля.....	22
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ «А-БАНК».....	33
2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності АТ «А-Банк».....	33
2.2. Аналіз динаміки, структури та якості кредитного портфеля АТ «А-Банк».....	49
2.3. Аналіз ризику кредитного портфеля та виконання банківських нормативів АТ «А-Банк».....	62
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	69
3.1. Проблеми управління кредитним портфелем банку та шляхи їх подолання.....	69
3.2. Інноваційні підходи до оцінки кредитного портфеля банку.....	78
3.3. Перспективні напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банку.....	87
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ	105

				<i>КР 401-ББ 20033</i>			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
Розроб.	Кабар К.В.			Проблеми і перспективи формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах (на матеріалах АТ «А-Банк»)	Літ.	Арк.	Акрюшів
Перевір.	Вовченко О.С.				3	105	
Н. контр.	Вовченко О.С.				Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування		
Затверд.	Кулик В.А.						

ВСТУП

У сучасному фінансовому світі формування кредитного портфеля банку стає однією з ключових стратегічних задач, що вимагає глибокого аналізу та гнучкості підходів. Проблеми, пов'язані з цим процесом, включають нестабільність економічних умов, зростаючу конкуренцію та змінювані уявлення клієнтів про фінансові послуги. Однак ці виклики відкривають нові перспективи для удосконалення стратегій кредитування та розширення асортименту фінансових продуктів.

Основними аспектами формування кредитного портфеля в сучасних умовах є використання передових аналітичних інструментів для оцінки ризиків, забезпечення високого рівня кредитної якості та управління ліквідністю. Зокрема, важливою задачею є підтримка фінансової стійкості банку через збалансований підхід до виділення кредитних ресурсів та моніторингу їх ефективності.

Набуття досвіду управління ризиками та адаптація до нових ринкових умов стають ключовими факторами успіху в цьому процесі. Завдяки цьому банки мають можливість підтримувати стабільний рівень прибутковості та відповідати високим стандартам корпоративного управління.

У цьому контексті розуміння актуальних проблем і виявлення перспективного напрямку розвитку кредитного портфеля стають невід'ємною частиною стратегічного управління банком у сучасних умовах. Актуальність зазначених питань й зумовила вибір теми бакалаврської роботи, визначила мету і задачі дослідження.

Особливості формування і управління кредитним портфелем банку вивчали у своїх дослідження багато вітчизняних науковців, серед яких: Ю. Бугель, І. Гавчук, С. Говоруха, О. Гулюк, Н. Жукова, Л. Крючко, М. Марич, Н. Островська, О. Римар, Ю. Серік, К. Степаненко, С. Степаненко, П. Чуб та інші.

Метою роботи є дослідження проблем і перспектив формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах.

Для досягнення поставленої мети було передбачено вирішення таких завдань:

- розглянути економічну сутність кредитного портфеля банку;
- дослідити механізм формування кредитного портфеля банку та характеристика його складових;
- ознайомитися із факторами кредитного ризику при формуванні кредитного портфеля;
- провести фінансово-економічну характеристику діяльності АТ «А-Банк»;
- проаналізувати динаміку, структуру та якість кредитного портфеля АТ «А-Банк»;
- оцінити вплив якості кредитного портфеля банку на його фінансовий стан;
- вивчити проблеми управління кредитним портфелем банку та шляхи їх подолання;
- ознайомитися із інноваційними підходами до оцінки кредитного портфеля банку;
- обґрунтувати перспективні напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банку.

Об'єктом дослідження є кредитний портфель АТ «А-Банк». Предметом дослідження – процес формування кредитного портфеля АТ «А-Банк» в сучасних умовах.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи використовувалися такі методи: метод пошуку та збору інформації (для отримання потрібних даних із наукових джерел, статистичних звітів); табличний метод (для зведення отриманих протягом виконання роботи даних у таблиці); графічний метод (для ілюстрації даних, що були отримані в процесі роботи); метод узагальнення (для формулювання висновків на основі отриманих даних).

Інформаційне забезпечення роботи представлено аналітичними, методичними матеріалами з оцінки кредитного портфелю банку; звітністю АТ «А-Банк»; ресурсами Internet.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні узагальнення та практичні рекомендації, здійсненні в процесі дослідження, можуть бути використані в діяльності вітчизняних фінансових установ, зокрема банків, кредитних спілок та інших організацій, які здійснюють кредитування. Вони надають можливість оптимізувати процес формування кредитного портфеля, управляти кредитними ризиками більш ефективно, а також розробляти стратегії для зменшення фінансових втрат і підвищення фінансової стійкості в умовах сучасного фінансового ринку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

1.1. Економічна сутність кредитного портфеля банку

Економічна сутність кредитного портфеля банку є ключовою складовою фінансової діяльності будь-якої банківської установи. Кредитний портфель відображає сукупність виданих банком кредитів, які формують його активи і впливають на загальну фінансову стабільність. Управління кредитним портфелем є важливим завданням, яке включає оцінку ризиків, моніторинг стану позичальників та ефективне розподілення фінансових ресурсів. Правильне формування та підтримка кредитного портфеля забезпечує банку стабільний дохід та сприяє його конкурентоспроможності на ринку.

Як зазначає С. Говоруха [14], банківський портфель визначається як система активів і пасивів банку, яка в свою чергу складається з портфеля активних та портфеля пасивних операцій банку. Активні, зокрема кредитні операції, є найважливішим джерелом отримання прибутку і становлять більшу частину банківського портфеля активних операцій та є цілісним об'єктом управління, який характеризується специфічними особливостями.

Під кредитним портфелем, зазвичай, розуміють певну кількість банківських позик, які структуровано за певними ознаками, які, в свою чергу, визначаються завданнями визначеної банком кредитної політики. Зазначимо, що кредитний портфель в балансі банку розглядається як єдине ціле.

У таблиці 1.1 представлено різні підходи науковців до визначення поняття «кредитний портфель».

Таким чином, можна зазначити, що науковці мають спільну думку щодо тлумачення поняття «кредитний портфель банку». Узагальнюючи їх, К. Степаненко [55] визначає кредитний портфель як інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку,

ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з урахуванням вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «кредитний портфель»

Автор	Визначення
1	2
Ю. Бугель [6]	Кредитний портфель – це набір кредитних інструментів для досягнення встановлених цілей
В. Вовк [9]	Кредитний портфель – це сукупність відповідних економічних відносин між кредитором і позичальником з приводу поворотного руху вартості
К. Єрмоленко, А. Свечкіна [18]	Кредитний портфель – це сукупність кредитів наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків
К. Затворницький [20]	Кредитний портфель є основною частиною активів будь-якого банку, забезпечуючи потрібну для функціонування установи прибутковість.
Ю. Серік [51]	Кредитний портфель – це сукупність усіх позик наданих банком з метою отримання доходу
К. Степаненко [54]	Кредитний портфель – це інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку, ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з урахуванням вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду
Г. Кравчук [26]	Кредитний портфель банку – це сукупність наданих банком позичок, сформованих з метою отримання прийняттого рівня доходу та забезпечення платоспроможності банку при оптимальному рівні ризику
А. Пашков [42]	Кредитний портфель – це сукупність коштів, які розміщуються у вигляді зобов'язань (міжбанківські кредити, кредити юридичним особам, кредити фізичним особам)

На нашу думку, кредитний портфель – це сукупність виданих банком кредитів, яка включає різноманітні типи позик, наданих фізичним і юридичним особам. Він відображає активи банку і є ключовим показником його фінансового стану та стабільності. Кредитний портфель охоплює різні категорії кредитів, такі як споживчі, іпотечні, комерційні та корпоративні, що дає змогу банку диверсифікувати свої ризики.

У чинному законодавстві України немає чіткого визначення поняття «кредитний портфель», натомість згідно з «Положенням про визначення

банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [45] до кредитних операцій відносяться:

- надання у тимчасове користування або прийняття зобов'язань про надання певної суми коштів;
- надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів;
- розміщення депозитів;
- проведення факторингових операцій та операцій фінансового лізингу;
- видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій зворотного репо;
- будь-яке продовження строку погашення боргу, що надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів за такою сумою (відстрочення платежу);
- розстрочення платежу за продані банком активи.

Кредитна діяльність банківських установ є складним і багатокомпонентним процесом, який включає різноманітні операції та практичні дії, направлені на надання кредитних послуг. Ці послуги відрізняються умовами, вимогами, механізмом надання та погашення.

Оптимізація і узгодженість всіх етапів кредитного процесу є основою результативної кредитної діяльності банків, так як в сучасних умовах високоякісні кредитні послуги забезпечують прибутковість банку, привабливість та найкраще задоволення потреб позичальників, які залучають кошти на виробничі та споживчі цілі.

Комерційні банки надають різноманітні кредитні послуги як для юридичних, так і фізичних осіб. Кожен банк встановлює власні умови кредитування, враховуючи свої орієнтири.

Основні етапи кредитної діяльності банку узагальнено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Основні етапи кредитної діяльності банку

Джерело: [14]

Залежно від характеристик портфеля, можна виділити такі його типи (табл. 1.2):

- портфель ризику. Має високі показники ризиковості та доходності;
- оптимальний. Найбільш збігається з обраною банком кредитною політикою та шляхом розвитку;
- збалансований. Має збалансоване відношення «ризик-прибутковість».

Таблиця 1.2

Типи кредитного портфелю та їх характеристика

Тип портфеля	Характеристика
1	2
Портфель доходу	Портфель орієнтовано на кредити, що забезпечують стабільний дохід, отримання якого характеризується мінімальними ризиками та постійною своєчасною виплатою відсотків.
Портфель ризику	Портфель складається переважно з кредитів із високим рівнем ризику.
Збалансований портфель	Портфель являє собою раціональне поєднання кредитів різного типу, як високоризикованих так і кредитів із низьким рівнем ризику.

Джерело: [18]

Оптимальний кредитний портфель – це портфель, який найкраще відповідає складу і структурі кредитної політики банку, а також його плану розвитку; ризиковий кредитний портфель характеризується високим ризиком, але має підвищений рівень прибутковості; збалансований кредитний портфель – це портфель кредитів, що лежить в точці найбільш дієвого вирішення проблеми «ризик-прибутковість». Іншими словами, збалансований кредитний портфель –

портфель кредитів, що лежить в точці реалізації балансу між двома протилежними категоріями [18].

Також кредитний портфель класифікуються за ступенем регулювання:

– некерований кредитний портфель. У нього входять такі кредити, які видають для реалізації державних програм. Через це банк позбавляється можливості результативно регулювати прибутковість власних кредитних ресурсів;

– регульований кредитний портфель. У нього входять такі кредити, які видають інсайдерам, працівникам банку і керівництву. У багатьох країнах надання кредитів контролюються законодавством, а рівень здатності регулювання цим кредитним портфелем зменшується;

– вільно керований кредитний портфель – кредити, які видаються на загальних умовах. Даний вид кредиту видають згідно із загальними вимогами законодавства [19].

Необхідно визначити типи кредитного портфеля на основі типу позики. Кредитний портфель може бути:

– постійним (зберігає свою структуру протягом терміну, визначеного кредитною політикою);

– змінним (має динамічну структуру кредитів і постійно оновлюється для отримання найбільшого економічного ефекту).

Кредитний портфель може бути спеціалізованим або комплексним. Спеціалізовані портфелі сконцентровані на одному наборі кредитів і базуються на конкретних-приватних критеріях, а не на загальній цілі. На відміну від спеціалізованого, комплексний портфель передбачає поєднання різних груп позик.

Основними параметрами управління кредитним портфелем банку є ризик та дохідність. Ефективність портфеля визначається саме за цими показниками. Кредитний портфель є як найголовнішим джерелом комерційного банку, так і найбільшим джерелом ризику.

Метою управління кредитним портфелем є досягнення максимальної доходності при мінімальному ризику [20]. Структура кредитного портфеля має бути ретельно спланованою, адже частка кредитів у банківських активах складає приблизно 50-60%. Іншими словами кошти від кредитних операцій складають близько 2/3 всіх доходів, що є вагомою часткою діяльності комерційного банку. По структурі кредитного портфеля банківської установи можна визначити ступінь її стійкості, фінансові результати та проаналізувати чи спрогнозувати стан її діяльності.

При аналізі структури кредитного портфелю банків можна помітити, що різні спеціалізації банків мають свої відмінні ознаки. Наприклад, ощадні банки віддають перевагу наданню позик фізичним особам та споживчим кредитам, тоді як іпотечні банки спеціалізуються на довгостроковому кредитуванні та інші подібні характеристики. На обсяг та структуру кредитного портфеля банку впливають:

- офіційна кредитна політика комерційних банків. Це набір правил і стратегій, що визначають, як банк надає кредити, оцінює кредитний ризик, встановлює умови кредитування, такі як процентні ставки, терміни погашення, необхідність забезпечення тощо. Кредитна політика відображає рівень та характер ризиків, які банк готовий приймати;

- розмір капіталу банку. Капітал є важливим ресурсом для банку, так як він служить гарантією його стійкості і відповідності регуляторним вимогам. Розмір капіталу може обмежувати чи сприяти розширенню кредитного портфеля, впливати на його структуру і спроможність взяти на себе додаткові ризики.;

- досвід менеджерів та їх кваліфікація. Компетентність менеджерів і фахівців з кредитування визначає їх здатність ефективно оцінювати кредитний ризик, приймати відповідальні рішення щодо надання кредитів та управління портфелем. Їх знання і навички впливають на загальну якість кредитного портфеля банку;

- регулювання діяльності комерційного банку. Урядове регулювання і нагляд встановлюють правила, вимоги та обмеження для банківської діяльності.

Це може включати капіталовкладення, обов'язкові резерви, обмеження на виділення кредитів певного типу або певним секторам, а також вимоги щодо кредитної політики та ризик-менеджменту.

Розмір капіталу банку впливає на структуру його кредитного портфеля. Зазвичай, залежно від капіталу, встановлюються обмеження та ліміти кредитної діяльності банків, такі як максимальний розмір позик тощо.

Окрім того розміру капіталу на структуру кредитного портфеля банку впливає цілий комплекс факторів (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Типи кредитного портфелю та їх характеристика

Фактор	Вплив на кредитний портфель
1	2
Розмір капіталу	Встановлення обмежень на загальний обсяг кредитів та їх розмір. Банки можуть мати спеціалізацію на різних секторах економіки (наприклад, корпоративні клієнти, малий та середній бізнес, роздрібний сектор тощо), що впливає на типи й умови кредитів, що надаються
Цільове призначення	Визначає типи кредитів та умови, залежно від сектора економіки. Банки можуть мати спеціалізацію на різних секторах економіки (наприклад, корпоративні клієнти, малий та середній бізнес, роздрібний сектор тощо), що впливає на типи й умови кредитів, що надаються.
Рівень ризику	Впливає на максимальний розмір та умови кредитів. Банки оцінюють ризики кожної кредитної операції і встановлюють ліміти в залежності від ризиковості кожної угоди. Наприклад, високий ризик може призвести до зменшення максимального розміру кредиту.
Ліквідність банку	Обмежує обсяг кредитів, які може надати банк. Банки з урахуванням своєї ліквідності встановлюють, скільки коштів вони можуть виділити на кредитування в певний період часу.
Регулятивні обмеження	Встановлюють межі для кредитної діяльності з точки зору законодавства та регулювання. Регулятори, такі як центральні банки та фінансові наглядові органи, можуть встановлювати обмеження на кредитну діяльність банків щодо кількості, розміру та типу кредитів.
Фінансовий стан клієнтів	Визначає кредитоспроможність клієнтів та умови кредитування. Стан фінансів та кредитоспроможність клієнтів, які звертаються за кредитами, також впливає на розмір та умови кредитів, що надаються.

Джерело: власна розробка автора

До основних завдань формування кредитного можна віднести:

- отримання високого доходу в довгостроковій перспективі. Банк створює кредитний портфель з метою отримання стабільних доходів у майбутньому. Це досягається шляхом розумного розподілу кредитів між різними секторами економіки та клієнтськими групами, ураховуючи їх доходність та ризики;

- мінімізація ризиків кредитного портфеля. Банк прагне зменшити ризики неповернення кредитів та інших фінансових втрат шляхом ретельного аналізу кредитоспроможності клієнтів, диверсифікації портфеля, встановлення лімітів і моніторингу кредитів;

- дотримання необхідної ліквідності. Банк забезпечує належний рівень ліквідності, тобто здатність швидко конвертувати активи в готівку для виконання фінансових зобов'язань. Це досягається шляхом збалансованого розподілу активів і пасивів, включаючи кредити, депозити та інші фінансові інструменти;

- отримання високого доходу в поточному періоді. Окрім довгострокової перспективи, банки також здійснюють кредитування з метою отримання поточних доходів. Це може означати встановлення адекватної процентної ставки, використання різних фінансових інструментів для генерації прибутку та оптимізацію витрат [24].

До елементів процесу формування і використання кредитного портфеля комерційного банку відносять:

- вибір критеріїв оцінки якості кредитів: визначення ключових параметрів, які використовуються для оцінки кредитної спроможності клієнтів і кредитних угод;

- створення методу оцінки якості на основі цих критеріїв: розробка системи або моделі для кількісної оцінки ризику кредитів на основі вибраних критеріїв;

- класифікація кредитів за групою ризиків: розподіл кредитів на категорії залежно від їх ризику (наприклад, стандартні, сумнівні, проблемні);

- визначення процента ризику для вище описаних груп кредитів: встановлення рівня ризику для кожної класифікованої групи кредитів;
- визначення абсолютної величини ризику кредитного портфеля для всіх кредитів та сукупного для банку: оцінка загального ризику кредитного портфеля на основі суми ризиків окремих кредитів;
- управління резервом покриття можливих втрат: формування резервів на покриття очікуваних втрат від сумнівних та проблемних кредитів;
- оцінка фінансових показників кредитного портфелю: аналіз фінансових метрик, таких як дохідність, ризикованість, ліквідність кредитного портфеля;
- визначення сумнівних та проблемних кредитів: виявлення кредитів, що можуть мати проблеми з погашенням;
- прийняття рішень щодо таких кредитів: визначення стратегій щодо кожного сумнівного чи проблемного кредиту, включаючи можливість реструктуризації чи списання;
- управління методикою повернення проблемних кредитів: використання спеціальних методик для відновлення платоспроможності клієнтів і відшкодування втрат від проблемних кредитів.

Для визначення найкращого співвідношення між показниками, максимального рівня прибутковості і ліквідності при заданому рівні ризику або мінімально ризикованого портфелю при встановлених значеннях прибутковості і ліквідності, необхідно розглядати оцінку якості кредитного портфеля, яка формується шляхом поєднання всіх перерахованих вище показників у комплексі. Таким чином, важливо формувати диверсифікований кредитний портфель певної якості відповідно до потреб реальної економіки.

Отже, економічна сутність кредитного портфеля банку полягає у його ключовій ролі як інструмента для залучення фінансових ресурсів та генерації доходу. Кредитний портфель є одним з основних активів комерційного банку, що грає важливу роль у фінансуванні реального сектора економіки.

Він дає змогу банку забезпечувати позикодавцям доступ до необхідних фінансових ресурсів для розвитку бізнесу та особистих потреб. Окрім того,

кредитний портфель є джерелом доходу через отримання відсоткових платежів з кредитів, що стимулює фінансову стійкість та прибутковість банку. Важливим аспектом є також управління ризиками, пов'язаними з кредитуванням, яке включає оцінку кредитоспроможності клієнтів, моніторинг кредитних операцій та формування резервів на покриття можливих втрат.

Комплексний підхід до управління кредитним портфелем дає змогу банку досягати балансу між доходністю, ризиками та ліквідністю, що є ключовим для його стабільності та успішного функціонування в умовах ринкової конкуренції. Таким чином, кредитний портфель не лише виконує фінансову інтермедіаційну функцію, але й визначає економічну стратегію банку, сприяючи його розвитку і впливовій ролі в економіці.

1.2. Механізм формування кредитного портфеля банку

Використання кредитів є ключовою складовою сучасної банківської діяльності, що надає фінансову підтримку клієнтам та сприяє економічному розвитку. Механізм формування кредитного портфеля банку відображає складність та важливість управління цим активом, що включає в себе стратегічне розподіл ресурсів для максимізації доходів і мінімізації ризиків. Від правильної стратегії формування залежить не лише фінансовий успіх банку, а й його здатність ефективно впливати на реальний сектор економіки та задовольняти потреби різних клієнтських груп.

Основна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної доходності при певному рівні ризику. Під час оцінювання кредитного ризику доцільно розділяти його на рівні угод і на рівні портфеля банку.

Формування обґрунтованої та ефективної кредитної політики кожним комерційним банком за сучасних економічних умов є важливим для активізації позитивного впливу кредитних відносин на обсяг та структуру грошової маси в країні і, як наслідок, на стабільність грошової одиниці. Також це необхідно для

забезпечення потреби в додаткових джерелах фінансування розширеного відтворення.

Операції з кредитування варто вважати однією з найприбутковіших статей у банківській діяльності. Зі структурою та якістю кредитного портфеля пов'язані головні ризики з якими стикаються банки під час своєї діяльності, а саме ризик ліквідності, кредитний ризик, процентний ризик тощо. Тому ретельний відбір позичальників, аналіз умов кредитування, постійний моніторинг фінансового стану позичальника, здатність повертати кредити є однією з основних функцій кредитного відділу банку [6].

В умовах мінливого економічного середовища проблема розвитку та вдосконалення механізму діагностики кредитного портфеля з метою мінімізації його ризиків та максимізації прибутку від кредитної діяльності банку набули особливої актуальності та значущості. В теперішній час кредитний портфель є певним критерієм, який дає змогу судити про якість кредитної політики банку та прогнозувати результати кредитної діяльності протягом звітного періоду.

Стратегічні напрямки кредитної політики залежать від нерівномірності регіонального розвитку, політичних, економічних та законодавчих факторів. З іншого боку, якість формування кредитного портфеля та ефективне управління ним безпосередньо впливають на прибутковість банку, а також забезпечують високий рівень надійності та мінімізацію ризику. Отже, однією з ключових проблем для будь-якого банку є створення оптимального кредитного портфеля, який є одним з основних напрямів розміщення фінансових ресурсів. Це дасть змогу вирішувати наступні завдання, які зазначені на рисунку 1.2.

Механізм кредитування спрямовано на досягнення найбільшого прибутку при мінімізації ризику, пов'язаного з процесом кредитування, який визначається обсягом, структурою та якістю кредитного портфеля.

Кредитний ризик на рівні угоди відображає ймовірність того, що позичальник не зможе виконати свої зобов'язання перед банком щодо повернення боргу згідно з умовами кредитного договору. Це може призвести до того, що банк не зможе вчасно та повністю скористатися забезпеченням позики

для покриття можливих втрат. Для оцінювання кредитного ризику щодо конкретної угоди можна використовувати показники ймовірності та зваженого кредитного ризику. Кредитний ризик на рівні портфеля - це ступінь ризику кредитного портфеля комерційного банку, який проявляється у зменшенні активів банку. Портфельний кредитний ризик виникає внаслідок сукупної заборгованості перед банком за операціями з кредитним ризиком.

Завдання механізму формування кредитного портфеля банку	1. Забезпечення чіткої послідовності дій кредитних працівників для максимальної раціоналізації роботи банку у відносинах із клієнтами
	2. Ухвалення обґрунтованих рішень щодо видачі кредитів на основі адекватного оцінювання ризиків, для загального забезпечення стабільності функціонування
	3. Поліпшення якості кредитного портфеля за рахунок збільшення частки клієнтів із високими показниками ефективності фінансово-господарської діяльності
	4. Максимальне врахування потреб клієнтів у позикових ресурсах на основі вивчення кон'юнктури та встановлення пріоритетів кредитної діяльності

Рис. 1.2. Основні завдання формування кредитного портфеля банку

Джерело: [40]

Управління кредитним портфелем дає змогу збалансувати та стримувати ризик всього портфеля, контролювати ризик, який притаманний ринкам, клієнтам, позиковим інструментам, кредитам та умовам діяльності. Управління кредитними ризиками вимагає систематичного аналізу кредитного портфеля та роботи з проблемними кредитами. Для аналізу кредитного портфеля необхідно вивчити його структуру за групами ризику, рівнем забезпеченості, галузевою структурою, формами власності позичальників та іншими параметрами. Також потрібно дослідити динаміку кожної групи та провести сегментацію кредитного портфеля. Банк використовує резерв для покриття непогашеної заборгованості, яка виникла внаслідок кредитної діяльності. Резерв для кредитних ризиків

поділяється на резерв для стандартної заборгованості за кредитами та резерв для нестандартної заборгованості за кредитами.

З метою нарахування резерву і оцінки якості кредитного портфеля комерційні банки застосовують класифікацію виданих кредитів та оцінку кредитних ризиків, враховуючи декілька ключових критеріїв. Першим з них є оцінка фінансового стану позичальника, яка визначається на основі фінансових звітів, показників платоспроможності та здатності відшкодувати заборгованість. Другий критерій полягає в погашенні позичальником кредитної заборгованості, включаючи основний борг і відсотки за ним, що відображає дисциплінованість виконання фінансових зобов'язань. Ці критерії є важливими для визначення рівня кредитного ризику та встановлення необхідних резервів на покриття можливих втрат від неповернення кредитів.

Оцінювання фінансового стану позичальника здійснюється комерційним банком на підставі наступних критеріїв [29]:

- дотримання обов'язкових економічних нормативів. Це включає в себе оцінку того, наскільки позичальник відповідає всім необхідним нормам і вимогам, що стосуються його фінансової діяльності;
- аналіз прибутків та збитків. Вивчається дохідність позичальника, його можливість генерувати прибуток і відповідність цього прибутку поточним і майбутнім зобов'язанням;
- аналіз якості активів та пасивів. Оцінюється якість активів (наприклад, рівень непогашених позик і їх стан) та пасивів (таких як зобов'язання перед кредиторами), що знаходяться в управлінні позичальника;
- створення резерву. Це включає аналіз того, чи є в позичальника достатній рівень резервів на випадок можливих втрат або інших негативних фінансових впливів;
- якість банківського менеджменту. Оцінюється ефективність управління фінансами і ресурсами позичальника, включаючи стратегії управління ризиками;

– виконання зобов'язань комерційним банком у минулому. Оцінюється історія співпраці між позичальником і банком, включаючи своєчасність погашення попередніх кредитів та інші питання фінансової дисципліни.

Згідно з оцінкою фінансового стану позичальника та перспектив його розвитку кредити відносяться до наступних категорій [34]:

1. Клас «А» – фінансова діяльність позитивна і дає змогу своєчасно погашати кредит та проценти за ним в установлені строки; економічні показники в межах установлених значень; вище керівництво позичальника має бездоганну ділову репутацію; кредитна історія – бездоганна.

2. Клас «Б» – фінансова діяльність позичальника близька за характеристиками до класу «А», але ймовірність підтримування її на цьому рівні протягом тривалого часу є низькою.

3. Клас «В» – фінансова діяльність задовільна, але спостерігається чітка тенденція до погіршення.

4. Клас «Г» – фінансова діяльність погана, і спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів.

5. Клас «Д» – фінансова діяльність свідчить про збитки і очевидно, що ні основна сума кредиту, ні проценти за нею не можуть бути сплачені.

Погашення позичальником кредитної заборгованості за основним боргом та відсотків за ним можна класифікувати як:

1. Позитивне – заборгованість за кредитом та відсотки за ним сплачуються в установлені строки та за кредитом, пролонгованим один раз на строк не більше 90 днів;

2. Слабке – прострочена заборгованість за кредитом та відсотки за ним становлять не більше 90 днів, чи заборгованість за кредитом, пролонгованим на строк понад 90 днів, якщо відсотки сплачуються;

3. Незадовільне – прострочена заборгованість за кредитом та відсотки за ним становлять понад 90 днів, чи заборгованість за пролонгованим кредитом понад 90 днів та відсотки не сплачуються.

Розглядаючи аналіз кредитного портфеля комерційного банку слід зазначити, що він може проводитися за окремими ознаками: за галузевою ознакою, за строком використання позики, за наявністю та характером забезпечення позики, за видом позичальника [36].

Аналіз галузевої структури кредитів дає змогу визначити галузеву диверсифікацію кредитів порівняно з попередньою звітною датою. Для цього розраховується частка вкладених в окремі галузі позик у цілому за короткостроковими та довгостроковими позиками, а також у динаміці. Галузева диверсифікація кредитних вкладень повинна сприяти розвитку пріоритетних галузей народного господарства.

Структурний аналіз виконується для визначення надмірної концентрації кредитних операцій в одному сегменті, що збільшує рівень кредитного ризику. Проте занадто велика диверсифікація кредитного портфеля може ускладнити управління позиковими операціями та призвести до банкрутства банку, тому зарубіжні комерційні банки встановлюють для себе обмеження на вкладення ресурсів у певний сегмент, застосовуючи метод лімітування. Ці обмеження враховуються кредитним комітетом та керівництвом банку.

Одним зі способів контролю за кредитним ризиком є вимога забезпечення кредитів. Забезпечення – це додатковий засіб для відшкодування невикрашеного боргу (основної суми та відсотків) у випадку, якщо позичальник не здатний сплатити. Більшість банківських кредитів надаються під забезпечення, що є одним з основних принципів банківського кредитування.

В управлінні кредитним портфелем банку необхідно дотримуватися певних принципів (таблиця 1.4).

Тому, під час управління кредитним портфелем, необхідно проводити аналіз структури цього активу. Від складу кредитного портфелю залежить його ефективність і прибутковість. Особливу увагу слід приділяти найбільш ризиковим позикам і чітко контролювати їх частку в загальній кількості кредитів.

Таблиця 1.4

Принципи управління кредитним портфелем банку

Принцип	Характеристика
1	2
Цільова направленість кредитного портфеля	Орієнтація на виконання завдань державної кредитної політики щодо обсягів, динаміки і структури кредитного портфеля
Забезпечення загрозового ризикуваності найменш рівня	Гарантує стабільність діяльності банку та банківської системи в цілому, забезпечуючи баланс економічного комплексу через комплексний підхід до управління кредитним портфелем
Забезпечення дохідності кредитного портфеля	Забезпечення прибутковості кредитного портфеля шляхом адекватного встановлення цін на кредит відповідно до рівня ризиків і інших чинників, що впливають на ціноутворення кредитних послуг.

Джерело: [38]

Механізм формування кредитного портфеля банку – це система методів і процедур, спрямованих на організацію, контроль і управління кредитною діяльністю банку (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Основні етапи механізму формування кредитного портфеля банку

Етап	Опис
Визначення пріоритетних напрямків кредитування	Банк встановлює стратегічні напрямки, в рамках яких планує виділяти кредитні ресурси. Це може бути спрямовано на конкретні сектори економіки, типи позик
Відбір позичальників	Банк здійснює відбір потенційних позичальників шляхом аналізу їх фінансового стану, бізнес-планів, інвестиційних проектів та інших критеріїв, що визначають їх придатність для отримання кредиту
Оцінка кредитоспроможності	Проведення детального аналізу фінансової стійкості та здатності позичальника відповідати своїм зобов'язанням перед банком. Включає оцінку платоспроможності, аналіз кредитної історії, а також ризиків, пов'язаних з проектом або бізнесом позичальника
Ухвалення рішень щодо надання кредитів	На основі результатів оцінки кредитоспроможності банк приймає рішення про надання кредиту, встановлює його умови та обсяги. Це включає в себе визначення відсоткової ставки, строку кредиту, форму забезпечення та інші умови
Управління кредитним портфелем протягом його строку дії	Банк забезпечує постійний моніторинг та управління кредитними ризиками в рамках активного кредитного портфеля. Це включає контроль за виконанням позичальниками умов кредитних договорів, своєчасне виявлення можливих проблемних ситуацій та вжиття заходів щодо їх вирішення

Джерело: [14]

Основна мета механізму полягає в ефективному розподілі кредитних ресурсів для забезпечення максимальної доходності при мінімізації ризиків. Отже, механізм формування кредитного портфеля банку є складною та важливою системою, спрямованою на ефективне розподіл кредитних ресурсів з метою забезпечення максимальної доходності при мінімізації фінансових ризиків.

Основні етапи цього механізму включають визначення пріоритетних напрямків кредитування, відбір потенційних позичальників, оцінку їх кредитоспроможності, ухвалення рішень щодо надання кредитів та подальше управління активним кредитним портфелем. Важливою складовою цього процесу є ретельний аналіз фінансового стану та ризиків кожного позичальника, що дає змогу банку знижувати ймовірність невиконання і збільшувати стабільність фінансового портфеля. Окрім того, постійний моніторинг кредитного портфеля та своєчасна реакція на зміни у фінансовому стані позичальників дають змогу банку ефективно управляти кредитними ризиками і забезпечувати оптимальне використання своїх ресурсів. Всі ці аспекти сприяють збільшенню конкурентоспроможності банку на фінансовому ринку і зміцненню його позицій серед інших фінансових установ.

1.3. Врахування факторів кредитного ризику при формуванні кредитного портфеля

Стабільне функціонування банків є важливим фактором загального розвитку країни, так як банки є основними учасниками фінансового ринку. Проте, здійснюючи активні та пасивні операції, вони стикаються з різними видами ризику. Так як кредитні операції складають значну частку активів банку, одним з основних завдань при формуванні кредитного портфеля є зниження рівня ризику.

Існують інструменти, які допомагають уникнути ризиків формування низькоякісного кредитного портфеля банку. Серед них можна виділити

виявлення ознак ненадійності кредитів і розроблення стратегій реагування на ці ознаки. Зазвичай, проблемні кредити виникають через значущі фактори, які можна передбачити. Тому головним завданням для банків є виявлення сигналів, які попереджають про можливі проблеми з погашенням заборгованості за виданими кредитами, а також розроблення ефективних методів їх вирішення.

На сьогодні в банківській практиці виділяють чотири схеми погашення проблемної та простроченої заборгованості:

- погашення простроченої заборгованості позичальником одноразово без додаткового кредитування і переведення її на третю особу, але з використанням дебіторської заборгованості третіх осіб позичальникові банку;

- погашення простроченої заборгованості позичальником коштами, отриманими за реалізовану продукцію від кредитоспроможної зацікавленої третьої особи, що одержує, у свою чергу, кредит у банку;

- перетворення простроченої заборгованості за кредитом у термінову позичкову або дебіторську заборгованість шляхом переведення боргу на третю (юридичну) особу, діяльність якої контролюється банком. При цьому третя особа одержує право на користування майном позичальника, за рахунок якого може отримати кошти, достатні для погашення заборгованості за позикою;

- надання банком позики третій (юридичній) особі (діяльність якої контролюється банком) для фінансування позичальника з метою завершення виробничого циклу. Це допомагає направити кошти від реалізації продукції на погашення простроченої заборгованості позичальника і повернути кредит, виданий третій особі [22].

Проте на практиці ці схеми погашення простроченої заборгованості мають багато труднощів у вирішенні всіх проблем, пов'язаних з некоректно сформованим кредитним портфелем. Наприклад, серйозною проблемою для банків під час формування кредитного портфеля є кредитні ризики, які виникають внаслідок зовнішніх і внутрішніх факторів (табл. 1.6). Тому банківським установам важливо проводити комплексний аналіз якості

кредитного портфеля з урахуванням зовнішнього і внутрішнього середовища, у якому він формується [31].

Таблиця 1.6

Класифікація факторів кредитних ризиків банків

Походження факторів	Види факторів
1	2
Зовнішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – рівень санітарно-епідеміологічної ситуації (обмеження в умовах пандемії); – рівень захисту економічних інтересів банківської системи; – чинна податкова система і рівень оподаткування; – нормативно-законодавче регулювання кредитного портфеля банку; – економічно-політичне становище у країні; – розвиток ринку банківських послуг і конкуренція між банками; – попит і пропозиція фінансових ресурсів на ринку; – природно-кліматичні умови.
Внутрішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – неповна чи недостовірна інформація про позичальника; – недостатньо продумана і розроблена кредитна політика банку; – рівень концентрації кредитного портфеля; – рівень диверсифікації кредитного портфеля; – неефективні методи оцінки і контролю кредитних ризиків; – низький рівень кваліфікації персоналу банку

Джерело: складено за [55, с. 112]

Проте, для забезпечення ефективності банківського менеджменту необхідно проводити аналіз, який базується на достовірній, своєчасній та зрозумілій інформації.

Основними параметрами кредитного портфеля банку є дохідність і ризик. Ефективність кредитної стратегії та кредитної діяльності банку визначається співвідношенням цих показників.

Головна мета управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності при прийнятному рівні ризику. Дохідність портфеля банку залежить від обсягу кредитів і рівня відсоткових ставок за кредитами протягом певного періоду. Обсяг кредитного портфеля встановлюється банками самостійно з урахуванням різних умов і цілей, які вони планують досягти у майбутньому. Формування обсягу і структури кредитного портфеля банку впливає комплекс чинників, які наведені у таблиці 1.7.

Чинники впливу на формування обсягу і структури кредитного портфеля

Чинник	Основні форми впливу
Специфіка сектора ринку, що обслуговується банком	Кредитна спеціалізація банку на певних галузях економіки, видах кредитів і позичальників.
Розмір банку (капітал)	Установлює граничну суму кредиту, що надається одному позичальникові, та визначає банк як оптового або роздрібного кредитора.
Правила регулювання банківської діяльності	Установлює граничну суму кредиту, що надається одному позичальникові, та визначає банк як оптового або роздрібного кредитора.
Досвід і кваліфікація менеджерів банку	Банк не повинен надавати кредити, які не можуть бути професійно оцінені його фахівцями.
Очікуваний дохід банку від кредитної операції	Перевага надається кредитам з максимальним рівнем очікуваного доходу
Рівень прибутковості інших напрямів розміщення коштів	За однакових рівнів прибутковості різних видів активів перевага надається найменш ризиковим напрямам розміщення коштів.

Джерело: складено за [57]

Необхідно відзначити, що для кожного виду кредитних угод характерні свої специфічні причини та фактори, які визначають рівень ризику. Рівень відсоткових ставок за кредитом є загальним показником, так як через нього опосередковано враховуються такі чинники, як тривалість користування кредитом, ризик, метод нарахування та спосіб сплати відсотків, забезпеченість позички, засіб повернення кредиту.

У процесі кредитування велика увага приділяється вибору методу формування ціни за кредитом. Додатково, у світовій банківській практиці застосовуються кілька основних методів встановлення ставки за кредитом (рисунок 1.3).

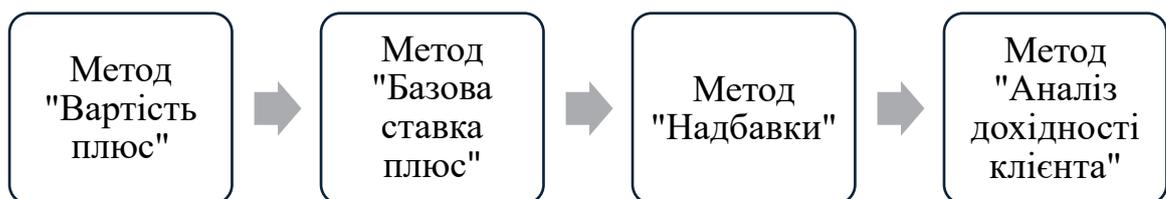

Рис 1.3. Методи визначення відсоткової ставки за кредитом

Джерело: складено за [61]

Метод «вартість плюс» ураховує вартість залучених коштів та всі витрати банку з надання кредиту. Відсоткова ставка за кредитом включає: вартість залучення кредитних ресурсів для банку; операційні витрати, пов'язані з процесом кредитування; премію за ризик невиконання зобов'язань клієнтом; премію за ризик, зумовлений тривалістю періоду кредитування; бажаний рівень прибутковості кредиту, який забезпечить достатні виплати акціонерам банку.

Учені вважають, що необхідною умовою застосування такого підходу до ціноутворення за кредитними операціями є наявність у банку ефективної системи обліку витрат за кожним кредитом, а також управлінської інформації, але головний недолік методу – ігнорування ринкових чинників, таких як попит і пропонування, стан кредитного ринку, конкуренція, наявність впливу зовнішнього середовища, а також припущення, що банк точно може обчислити свої витрати в розрахунку на кожний кредит. Усе вищезазначене призводить до того, що цей метод використовується на ринках із низьким рівнем конкуренції.

Метод «базова ставка плюс». Сутність полягає у визначенні кредитної ставки як суми базової ставки і кредитного спреду. Перевагами цього методу є простота, необов'язковість точного врахування витрат за кожним кредитом, зручність застосування в умовах установлення плаваючих ставок за кредитом, врахування впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, банківської конкуренції.

Метод надбавки полягає у визначенні кредитної ставки як суми відсоткових витрат та надбавки. Остання включає премію за кредитний ризик і прибуток банку. Дослідження довело, що найчастіше такий метод ціноутворення використовується для надання кредитів великим компаніям на короткі строки, включаючи кредити «овернайт». Механізм установлення невеликих надбавок під час визначення кредитних ставок за цим методом сприяв його поширенню та популяризації.

Метод аналізу дохідності клієнта базується на врахуванні всіх взаємних стосунків із конкретним клієнтом. Оцінюючи складові дохідності, особливу увагу приділяють аналізу прибутковості тих видів операцій, які здійснюються

клієнтом у цьому банку. Такий метод потребує точного обліку всіх доходів і витрат з обслуговування кожного клієнта й застосовується насамперед для кредитування великих компаній, котрі мають постійні та різноманітні зв'язки з банком та неупереджену кредитну історію. Визначення ціни кредиту за таким методом має на меті зниження кредитної ставки нижче від загальноприйнятого рівня для швидкого заохочення найвигідніших клієнтів.

Метод аналізу дохідності клієнта має певні недоліки: складність, громіздкість, необхідність розроблення докладної звітності за доходами й витратами з обслуговування кожного клієнта. Часто аналіз дохідності включає консолідовані дані не лише самого позичальника, а також і його дочірніх компаній, найбільших акціонерів та вищого керівництва. З розширенням спектра пропонованих банком послуг цей метод дедалі ускладнюється та потребує застосування автоматизованих систем обліку й аналізу. Вважаємо, що такий підхід до управління кредитною діяльністю може бути корисний в умовах фінансової кризи для виявлення найприбутковіших клієнтів і видів банківських послуг та операцій.

Другим важливим параметром кредитного портфеля банку виступає кредитний ризик. У банківській практиці існує декілька основних методів управління сукупним ризиком кредитного портфеля [42].

Метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон). Розглядають три види диверсифікації: галузеву, географічну та портфельну [61]. Цей метод слід застосовувати зважено й обережно, спираючись на статистичний аналіз і прогнозування, враховуючи можливості самого банку й насамперед рівень підготовки кадрів. Диверсифікація потребує професійного управління та глибокого знання ринку. Саме тому надмірна диверсифікація призводить не до зменшення, а до зростання кредитного ризику [43].

Концентрація є поняттям, протилежним за економічним змістом диверсифікації. Концентрація кредитного портфеля означає зосередження кредитних операцій банку в певній галузі чи групі взаємопов'язаних галузей, на географічній території або кредитування певних категорій клієнтів. Концентрація, як і диверсифікація, може бути галузевою, географічною й портфельною. Практика довела, що визначення оптимального співвідношення між рівнями диверсифікації та концентрації кредитного портфеля банку є завданням, яке має розв'язувати менеджмент кожного банку залежно від обраної стратегії, можливостей та конкретної економічної ситуації.

Лімітування як метод управління кредитним ризиком полягає в установленні максимально допустимих розмірів наданих позик, що дає змогу обмежити ризик. Завдяки встановленню лімітів кредитування банкам вдається уникнути критичних втрат унаслідок необдуманого концентрації будь-якого виду ризику, а також диверсифікувати кредитний портфель та забезпечити стабільні прибутки [55]. Ліміти визначаються як максимально допустимий розмір позики чи напряму кредитування і виражаються як в абсолютних граничних величинах (сума кредиту в грошовому вираженні), так і у відносних показниках (коефіцієнти, індекси, нормативи).

Для зменшення банківських ризиків Національний банк України встановлює нормативи кредитного ризику, недотримання яких може зумовити фінансові проблеми у банку. Механізм розрахунку нормативів та їх граничні значення визначаються у постанові Правління НБУ.

Створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями банків як метод управління ризиком полягає в акумуляції коштів, які надалі використовуються для компенсації неповернених банку кредитів. Резервування є одним із способів самострахування банку і захисту вкладників, кредиторів та акціонерів. Формування резервів – це один із методів зниження ризику на рівні окремого банку. Водночас резерви підвищують надійність і стабільність банківської системи в цілому. Для покриття втрат передбачається створення спеціального резерву шляхом резервування частини коштів банку на окремих

бухгалтерських рахунках, з яких при неповерненні кредиту списується відповідна сума. Якщо ризик не виправдався і кредит було повернуто, прибуток у майбутньому періоді збільшується на відповідну суму.

Перевагою резервування є можливість для банку швидкого відшкодування зазнаних фінансових втрат, а недоліками – відволікання значної частини фінансових ресурсів на формування резерву та зниження ефективності використання капіталу банку. У процесі страхування ризик банку переноситься на страхову компанію, яка отримала винагороду – страхову премію.

Перевагою страхування ризику кредитного портфеля над резервуванням є те, що обсяг відшкодування негативних наслідків не обмежується сформованим за рахунок відрахувань страховим фондом, а визначається вартістю об'єкта страхування, розміром страхового внеску та відповідно страховою сумою [51].

Кредитний ризик є основним видом фінансових ризиків, з яким банки стикаються у своїй діяльності. Його поява зумовлена, насамперед, невчасним виявленням проблемних кредитів, недостатністю створених резервів для них, а також недосконалістю кредитного контролю в банках. Зростання обсягів кредитних портфелів банків та зниження рентабельності в банківській сфері призводить до збільшення інтересу до оцінки кредитного ризику, що змушує банки приймати високі кредитні ризики. Це вимагає поліпшення існуючих методик та впровадження нових моделей оцінювання кредитного ризику для більш ефективного управління ним.

Пропоную проводити процес оцінювання ризику у трьох етапах. Перший етап полягає у виборі індикаторів рівня кредитного ризику, їх розрахунку та порівнянні з граничними значеннями. Другий етап передбачає обчислення балів на основі розробленого алгоритму, що використовує індикатори рівня кредитного ризику. Третій етап включає розрахунок інтегрального показника кредитного ризику для виявлення його динаміки.

Визначення пріоритетності надання позикових коштів суб'єктам кредитних відносин є одним з основних завдань кредитної діяльності банку. Це має велике значення для формування фінансового результату банку і подальшого

розвитку суспільства, де банки відіграють роль прискорювача оновлення виробничого процесу.

Кредитна політика банку, яка базується на методичному забезпеченні формування і реалізації, є необхідною складовою сучасного розвитку банківської системи і суспільства. Це дасть змогу банкам покращити кредитні відносини, враховуючи інтереси як банку, так і клієнтів. У процесі кредитної діяльності банк повинен обрати оптимальний тип конкурентної стратегії, визначити метод ціноутворення за кредитом і сформувати комплекс методів управління портфельним кредитним ризиком.

Для більш ефективного управління ризиком банк повинен впровадити якісну систему оцінювання ризику кредитного портфеля на основі визначення інтегрального показника. Розроблення власної моделі оцінювання кредитного ризику та її практична реалізація буде предметом подальших досліджень.

Питання кредитного ризику банку необхідно розглядати в контексті забезпечення фінансової стійкості та фінансово-кредитної безпеки конкретного банку. У більшості випадків одним з основних елементів кредитного ризику є стрімке зростання частки простроченої кредитної заборгованості, що не тільки підвищує ризик ліквідності та рівень платоспроможності банку, але й підвищує його інвестиційну привабливість структура і банківські установи занепадають.

Управління кредитним портфелем є важливою складовою діяльності будь-якої фінансової установи. Одним із ключових аспектів цього процесу є врахування факторів кредитного ризику. Кредитний ризик визначається як можливість збитків, що виникають у результаті невиконання позичальником своїх фінансових зобов'язань перед кредитором.

В рамках даного дослідження зазначимо, що під кредитним ризиком розуміють можливість збитків, які може зазнати банк внаслідок невиконання позичальником своїх зобов'язань перед банком, включаючи затримку платежів або повне невиконання зобов'язань.

На нашу думку, кредитний ризик – це ймовірність виникнення збитків унаслідок невиконання позичальником своїх зобов'язань перед кредитором.

Іншими словами, це ризик того, що позичальник не зможе або не буде виконувати умови кредитного договору, що може призвести до фінансових втрат для кредитора.

Кредитний ризик може виникати з різних причин, включаючи:

- фінансовий стан позичальника. Якщо фінансове положення позичальника погіршується, він може бути неспроможним виконувати свої зобов'язання;
- економічні умови. Зміни в економіці, такі як рецесія або криза, можуть впливати на здатність позичальника обслуговувати борг;
- управлінські рішення. Необдумані або невдалі управлінські рішення позичальника можуть призвести до його фінансових труднощів;
- зміни в законодавстві або регулюванні. Нові закони або регуляторні вимоги можуть створити додаткові труднощі для позичальника.

При формуванні кредитного портфеля важливо враховувати різні фактори кредитного ризику. Один з них – це кредитна історія позичальника. Банки аналізують кредитну історію кожного клієнта, оцінюючи його здатність повернути позику вчасно. Окрім того, важливо враховувати фінансовий стан позичальника, його доходи, вид діяльності та інші фактори, які можуть вплинути на його спроможність повернути кредит.

Ще одним важливим аспектом є диверсифікація кредитного портфеля. Банки стараються розподілити свої кредити між різними секторами економіки та різними клієнтами, щоб зменшити ризики збитків у разі кризових ситуацій в певних галузях чи компаніях.

Також важливо враховувати макроекономічні фактори, такі як стан економіки, інфляція, ставки відсотка та інші. Зміни в цих показниках можуть вплинути на здатність позичальників повернути кредити, тому вони також повинні бути враховані при формуванні кредитного портфеля.

Управління кредитним ризиком є складним процесом, який потребує комплексного підходу та постійного моніторингу. Врахування різних факторів кредитного ризику при формуванні кредитного портфеля допомагає банкам

зменшити можливість збитків та ефективно управляти своїм портфелем кредитів.

Отже, врахування різноманітних факторів кредитного ризику є критичним елементом при формуванні кредитного портфеля банку. Перш за все, аналіз кредитної історії потенційних позичальників дає змогу оцінити їх здатність вчасно повертати кредити. Далі, врахування фінансового стану позичальників, їх доходів та виду діяльності допомагає зрозуміти ризики, пов'язані з їх платоспроможністю. Диверсифікація кредитного портфеля між різними секторами економіки та клієнтами сприяє зменшенню загальних ризиків збитків у разі економічних труднощів. Оцінка макроекономічних умов, таких як стан економіки та ставки відсотка, також є важливою для прогнозування можливих ризиків та їх впливу на позичальників. Застосування комплексних методик управління кредитним ризиком, які включають системи оцінки ризику і моніторингу, є необхідним для забезпечення фінансової стійкості банку та мінімізації можливих збитків. Такий підхід дає змогу банкам не лише ефективно управляти своїм кредитним портфелем, але й зберігати високий рівень довіри клієнтів і інвесторів.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

АТ «А-БАНК»

2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності АТ «А-Банк»

АТ «А-Банк» є спеціалізованим банком, який спрямовує свою діяльність на роздрібний сегмент. Він активно надає послуги для малого і середнього бізнесу, а також корпоративного сектору. Основними видами діяльності є залучення депозитів, надання кредитів та гарантій, відкриття та обслуговування рахунків клієнтів, проведення операцій з іноземною валютою та цінними паперами, а також розрахунково-касове обслуговування.

Діяльність АТ «А-Банк» регламентується НБУ, установа має банківську ліцензію №16 від 26.10.2011 року на здійснення банківських операцій. Також даний банк входить до державної системи гарантування вкладів в Україні. 5 вересня 2020 року АТ «А-Банк» набрав статус системно важливого банку. Також у 2020 році даний банк отримав статус принципального члена міжнародних платіжних систем Mastercard та Viza, а також підключився до BankID НБУ. АТ «А-Банк» впровадив процедуру віддаленої ідентифікації та верифікації банківських клієнтів з цифровим паспортом у мобільному додатку «Дія».

Упродовж 2022 року під час воєнних дій АТ «А-Банк» продовжував свою операційну діяльність та надання послуг клієнтам як у відділеннях, так і онлайн. На 31 грудня 2022 року було понад 200 відокремлених відділень у всіх регіонах України, за винятком тимчасово окупованих. Внаслідок воєнних дій та окупації певної частини території України, деякі відділення АТ «А-Банк» були знищені. Керівництвом банку був проведений аналіз потенційних втрат та пошкоджень і за результатами даного аналізу у 2022 році банківська установа сформувала резерв під залишки готівкових коштів у відділеннях банку у сумі 9094 тис. грн, а також визнав знецінення основних засобів та іншого майна у сумі 4161 тис. грн.

При аналізі діяльності АТ «А-Банк» у період з 2020 по 2022 рік, основну увагу слід звернути на такі показники: активи банку, капітал, зобов'язання та фінансові результати. Для оцінки фінансово-господарської діяльності було проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу за зазначений період. Аналіз проводився за даними фінансової звітності банку, що наведена в Додатках А, Б, В.

Результати проведеного аналізу динаміки змін та структура активів АТ «А-Банк» за 2020-2022 роки наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка змін та структура активів АТ «А-Банк» за 2020-2022 рр.

Стаття	Значення за роками						Відхилення			
	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2021/2020		2022 до 2021	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	абс., +/-	відн., %	абс., +/-	відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Грошові кошти, їх еквіваленти	1337270	14,49	3979698	27,68	10387765	58,40	2642428	197,60	6408067	161,02
2. Кредити та аванси клієнтів	6934622	75,16	8983168	62,48	5516412	31,01	2048546	29,54	-3466756	-38,59
3. Інвестиції в цінні папери	55433	0,60	54014	0,38	175703	0,99	-1419	-2,56	121689	225,29
4. Інвестиційна нерухомість	9765	0,11	10540	0,07	11946	0,07	775	7,94	1406	13,34
5. Основні засоби та нематеріальні активи	225993	2,45	254068	1,77	260894	1,47	28075	12,42	6826	2,69
6. Інші фінансові активи	434092	4,71	867023	6,03	1251633	7,04	432931	99,73	384610	44,36
7. Інші нефінансові активи	40249	0,44	48324	0,34	26636	0,15	8075	20,06	-21688	-44,88
8. Нематеріальні активи за винятком гудвілу	92367	1,00	67319	0,47	74154	0,42	-25048	-27,12	6835	10,15

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9.Активи в формі права користування (оренда)	95371	1,03	110424	0,77	78208	0,44	15053	15,78	-32216	-29,17
10.Необоротні активи, утримані для продажу	727	0,01	3334	0,02	3327	0,02	2607	358,60	-7	-0,21
Усього активів	9225889	100	14377912	100	17786678	100	5152023	55,84	3408766	23,71

Джерело: розраховано за даними [41]

За аналізований період з 2020 по 2022 рік активи АТ «А-Банк» зазнали значних змін в структурі та обсягах. Загальні активи банку зросли майже удвічі, з 9 225 889 тис. грн до 17 786 678 тис. грн. Основними драйверами цього зростання стали значні прирости у грошових коштах та еквівалентах до 10 387 765 тис. грн у 2022 році, що відображає активну політику накопичення ліквідних активів.

Одночасно, кредити та заборгованості клієнтів скоротилися на 38,59% у порівнянні з попереднім роком, до 5 516 412 тис. грн. Це може свідчити про стратегічне зниження кредитного ризику або зміну фокусу у банківських операціях.

Інші ключові показники, такі як інвестиції в цінні папери та інші фінансові активи, також показали значні зміни, зростаючи у 2022 році на 225,29% та 44,36% відповідно. Це свідчить про активну інвестиційну політику банку та його зусилля у диверсифікації портфеля активів.

Структурні зміни в активах банку, такі як зростання інвестицій у ліквідні активи та розширення інвестиційного портфеля, можуть вказувати на адаптацію до змін у фінансовому середовищі та стратегічній орієнтації на максимізацію доходності при керуванні ризиками.

Загалом, аналіз динаміки активів АТ «А-Банк» за останні два роки свідчить про комплексні зміни в управлінні активами, направлені на підвищення

фінансової стабільності та оптимізацію ризиків, що може позитивно вплинути на його позиції на ринку та взаємодію з клієнтами у майбутньому.

За останні три роки у структурі активів АТ «А-Банк» найбільшу часту займають наступні статті:

1. Грошові кошти та їх еквіваленти. Ця категорія значно зросла з 14,49% у 2020 році до 58,40% у 2022 році (рис. 2.1). Такий значний приріст вказує на активне накопичення ліквідних активів банком.

2. Кредити та аванси клієнтів. Хоча кредити є значущими, їх частка в структурі активів зменшилася з 75,16% у 2020 році до 31,01% у 2022 році. Це свідчить про зміну стратегії управління кредитним портфелем та можливе зменшення кредитного ризику.

3. Інші фінансові активи: Ця категорія значно зросла з 4,71% у 2020 році до 7,04% у 2022 році. Це включає інвестиції в цінні папери та інші фінансові інструменти, що свідчить про активну інвестиційну політику банку.

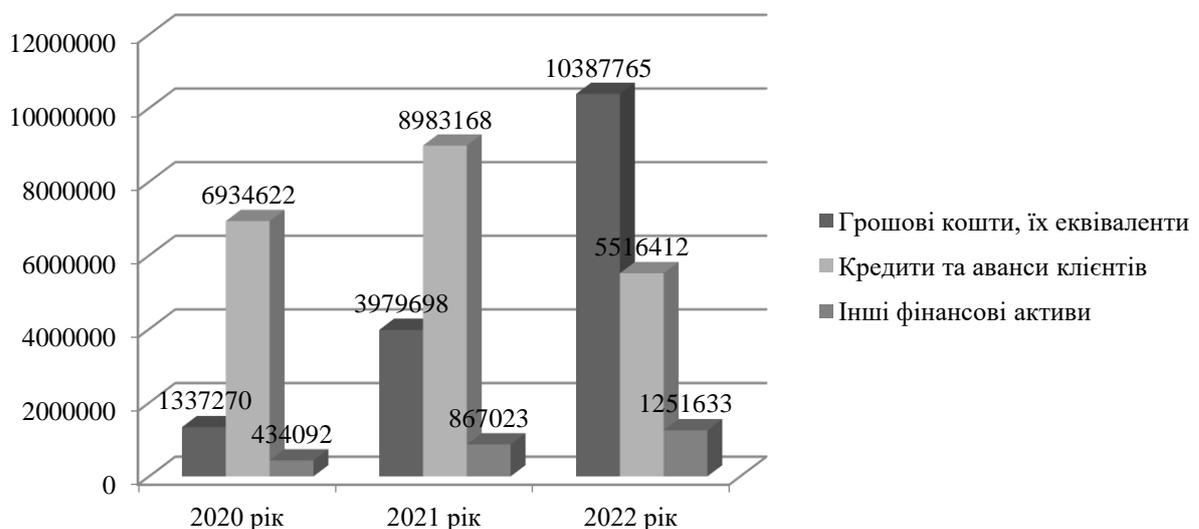

Рис.2.1. Динаміка зміни головних складових активів АТ «А-Банк» за 2020-2022 рр.

Джерело: складено за даними [41]

Ці зміни в структурі активів вказують на стратегічні зміни у фінансовій політиці банку, направлені на підвищення ліквідності, зниження ризиків і максимізацію доходів.

У 2022 році структура активів АТ «А-Банк» виглядає наступним чином:

1. Грошові кошти та їх еквіваленти: 10,387,765 тис. грн (58,40%) – це більше половини усіх активів установи (рис.2.2). Ця категорія включає готівку та еквіваленти, що зросли значно у порівнянні з попередніми роками. Велика частка в структурі активів свідчить про високу ліквідність банку.

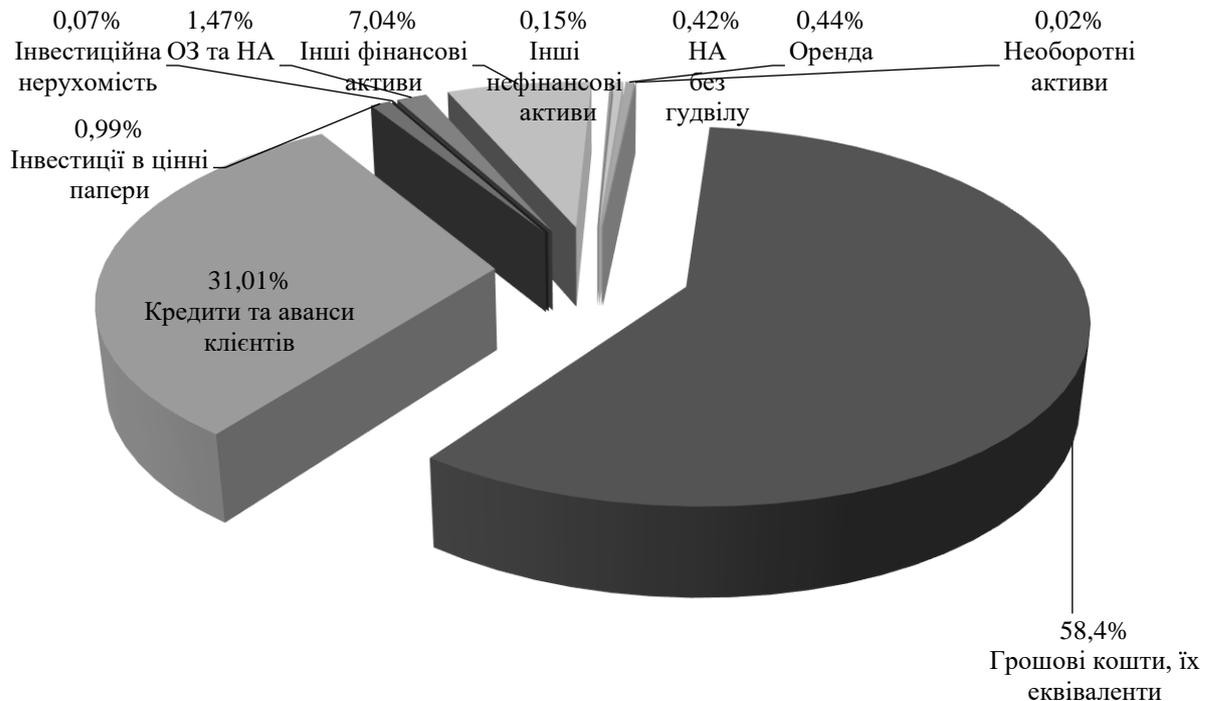

Рис. 2.2. Структура активів АТ «А-Банк» за 2022 рік

Джерело: складено за даними [41]

2. Кредити та заборгованості клієнтів: 5,516,412 тис. грн (31,01%). Ця категорія залишається в значній частці, але зменшилася порівняно з минулими роками. Ймовірно, банк зосереджується на оптимізації кредитного портфеля та управлінні кредитним ризиком.

3. Інші фінансові активи: 1,251,633 тис. грн (7,04%). Ця категорія включає інвестиції в цінні папери та інші фінансові інструменти. Зростання показника вказує на активну інвестиційну політику банку.

4. Усі інші активи банку складають лише 3,55% в загальній їх структурі.

Результати проведеного аналізу динаміки та структури пасивів АТ «А-Банк» за 2020-2022 роки наведено в табл. 2.2 та 2.3. Для детального аналізу

розглянуто окремо динаміку змін зобов'язань та власного капіталу банку, а також їх складових.

Таблиця 2.2

Динаміка змін та структура зобов'язань АТ «А-Банк» за 2020-2022 рр.

Стаття	Значення за роками						Відхилення			
	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2021/2020		2022 до 2021	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	абс., +/-	відн., %	абс., +/-	відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Кошти клієнтів	7584923	94,91	11524100	94,62	14572422	94,82	3939177	51,934	3048322	26,45
2. Кошти банків	47666	0,60	90812	0,75	179040	1,16	43146	90,517	88228	97,15
3. Забезпечення винагород працівникам	33759	0,42	35904	0,29	36764	0,24	2145	6,354	860	2,40
4. Інші забезпечення	17265	0,22	16288	0,13	12576	0,08	-977	-5,659	-3712	-22,79
5. Інші фінансові зобов'язання	240871	3,01	366013	3,01	502985	3,27	125142	51,954	136972	37,42
6. Інші нефінансові зобов'язання	22454	0,28	52196	0,43	30544	0,20	29742	132,457	-21652	-41,48
7. Поточні податкові зобов'язання	33345	0,42	82673	0,68	19882	0,13	49328	147,932	-62791	-75,95
8. Відстрочені податкові зобов'язання	11011	0,14	11357	0,09	14056	0,09	346	3,142	2699	23,77
Усього зобов'язань	7991294	100	12179343	100	15368269	100	4188049	52,408	3188926	26,18

Джерело: розраховано за даними [41]

У період з 2020 по 2022 рік структура зобов'язань АТ «А-Банк» зазнала суттєвих змін. Основною складовою залишаються кошти клієнтів, частка яких у загальних зобов'язаннях була стабільно високою: 94,91% у 2020 році, 94,62% у 2021 році та 94,82% у 2022 році. За цей період сума коштів клієнтів зросла на 3 939 177 тис. грн (51,93%) з 2020 до 2021 року і ще на 3 048 322 тис. грн (26,45%) з 2021 до 2022 року.

Кошти банків також продемонстрували значне зростання, збільшившись з 47 666 тис. грн у 2020 році до 90 812 тис. грн у 2021 році (на 90,52%) і до 179 040 тис. грн у 2022 році (на 97,15%). Це свідчить про зростання довіри банків до АТ «А-Банк».

Забезпечення винагород працівникам залишалися відносно стабільними, з невеликим зростанням: з 33 759 тис. грн у 2020 році до 36 764 тис. грн у 2022 році. Інші забезпечення зменшилися з 17 265 тис. грн у 2020 році до 12 576 тис. грн у 2022 році, що відображає зменшення витрат на резерви.

Інші фінансові зобов'язання значно зросли, збільшившись з 240 871 тис. грн у 2020 році до 502 985 тис. грн у 2022 році (на 37,42% з 2021 року). Інші нефінансові зобов'язання також показали значне коливання, зростаючи з 22 454 тис. грн у 2020 році до 52 196 тис. грн у 2021 році, але зменшившись до 30 544 тис. грн у 2022 році.

Поточні податкові зобов'язання зросли з 33 345 тис. грн у 2020 році до 82 673 тис. грн у 2021 році, але зменшились до 19 882 тис. грн у 2022 році. Відстрочені податкові зобов'язання залишалися відносно стабільними, з невеликим збільшенням з 11 011 тис. грн у 2020 році до 14 056 тис. грн у 2022 році.

Загалом, загальні зобов'язання банку зросли з 7 991 294 тис. грн у 2020 році до 15 368 269 тис. грн у 2022 році, що свідчить про розширення діяльності та зростання фінансових показників банку. Ці зміни вказують на стабільний розвиток АТ «А-Банк» та збільшення довіри як з боку клієнтів, так і з боку інших фінансових інститутів.

Власний капітал банку протягом 2020-2022 років мав тенденцію до більш помірного зростання порівняно з зобов'язаннями банку (табл.2.3). Основну частину капіталу складає статутний капітал, який у 2020 році становив 778 472 тис. грн (63,05%), а у 2021 році зріс до 1 054 704 тис. грн (47,97%), залишаючись на цьому рівні у 2022 році, хоча його частка зменшилася до 43,61%.

Таблиця 2.3

Динаміка змін та структура власного капіталу АТ «А-Банк» за 2020-2022 рр.

Стаття	Значення за роками						Відхилення			
	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2021/2020		2022 до 2021	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	абс., +/-	відн., %	абс., +/-	відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Статутний капітал	778472	63,05	1054704	47,97	1054704	43,61	276232	35,48		0,00
2. Емісійний дохід	41		41	0,00	41	0,00	0	0,00		0,00
3. Резервні та інші фонди банку	104328	8,45	127834	5,81	172106	7,12	23506	22,53	44272	34,63
4. Резерви переоцінки будівель	13448	1,09					-13448	-100,00		
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	303370	24,57	804162	36,58	503281	20,81	500792	165,08	-300881	-37,42
6. Незареєстрований статутний капітал					459801	19,01			459801	
7. Результат від операцій з акціонером			165000	7,50	165000	6,82	165000			
8. Резерв переоцінки основних засобів			13056	0,59	16212	0,67	13056		3156	24,17
9. Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів	34936	2,83	33772	1,54	46667	1,93	-1164	-3,33	12895	38,18
10. Резерв зміни справедливої вартості боргових фінансових активів					647	0,03			647	
Усього власного капіталу	1234595	100	2198569	100	2418459	100	963974	78,08	219890	10,00

Джерело: розраховано за даними [41]

Резервні та інші фонди банку поступово зростали: з 104 328 тис. грн у 2020 році до 127 834 тис. грн у 2021 році та до 172 106 тис. грн у 2022 році, що свідчить про активне накопичення резервів.

Нерозподілений прибуток значно збільшився з 303 370 тис. грн у 2020 році до 804 162 тис. грн у 2021 році (на 165,08%), але в 2022 році зменшився до 503 281 тис. грн (-37,42%).

З'явився незареєстрований статутний капітал, який у 2022 році становив 459 801 тис. грн (19,01%), вказуючи на майбутні збільшення статутного капіталу.

Результат від операцій з акціонерами у 2021 і 2022 роках становив 165 000 тис. грн (6,82% у 2022 році), що підкреслює позитивні зміни у відносинах з акціонерами.

Загалом, власний капітал банку зріс з 1 234 595 тис. грн у 2020 році до 2 198 569 тис. грн у 2021 році (на 78,08%), а в 2022 році досяг 2 418 459 тис. грн (на 10,00%). Це свідчить про стабільний розвиток та фінансову стійкість АТ «А-Банк».

Отже, згідно з проведеним аналізом пасивів «А-банк» протягом 2020-2022 років можна зробити висновок, що зобов'язання банку, переважно саме кошти клієнтів, мали тенденцію до постійного зростання, що свідчить про ефективну депозитну політику та довіру клієнтів до банку. Також, позитивною динамікою є зростання обсягу та частки нерозподіленого прибутку та статутного капіталу в структурі власного капіталу банку. Проте важливо відзначити, що протягом аналізованого періоду в структурі пасивів банку значно зросла частка зобов'язань порівняно з часткою власних коштів, що може свідчити про зростання залежності банку від залучених коштів та зменшення фінансової стійкості банку.

Фінансовий результат діяльності банку визначається як різниця між доходами і витратами банку і виражається у показнику прибутку або збитку. Позитивний фінансовий результат є основним показником ефективності роботи і фінансової надійності банку. Головні складові, що характеризують фінансовий

стан банку, включають процентні та комісійні доходи й витрати, а також чистий прибуток або збиток.

Зазначимо, що впродовж досліджуваного періоду установа залишалася прибутковою (рис. 2.3), однак чистий прибуток АТ «А-Банк» зазнав значних коливань.

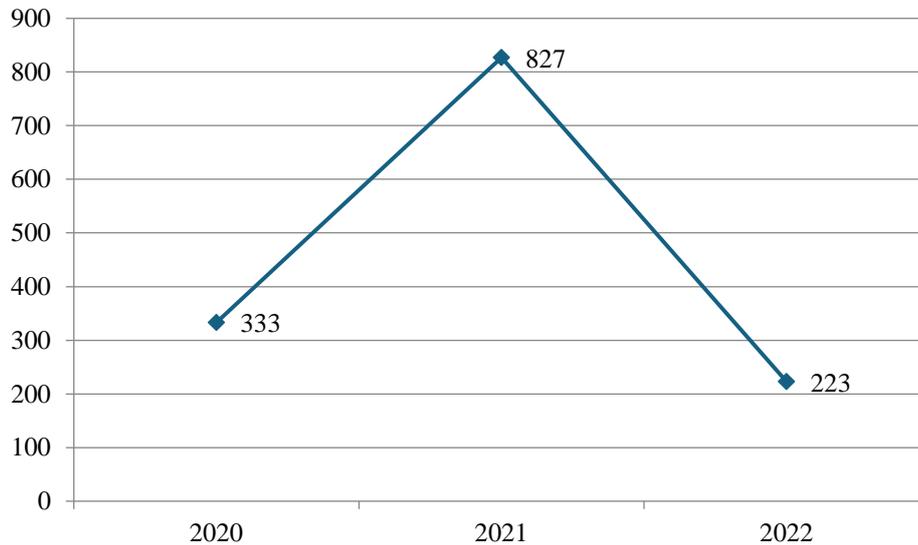

Рис. 2.3. Динаміка прибутку АТ «А-Банк» за 2020-2022 рр.

Джерело: складено за даними [41]

Так, у 2020 році чистий прибуток банку становив 333 мільйонів грн. У 2021 році прибуток суттєво збільшився до 827 мільйонів грн, що на 148% більше порівняно з попереднім роком, вказуючи на ефективну діяльність банку. Однак у 2022 році чистий прибуток знизився до 223 мільйонів грн, що є спадом на 73% порівняно з 2021 роком. Такий різкий спад пояснюється повномасштабним вторгненням росії та його негативним впливом на економіку нашої країни загалом та на діяльність банку зокрема. Незважаючи на це, АТ «А-Банк» продовжує функціонувати, демонструючи здатність до генерування прибутку навіть у складних умовах.

В рамках даного дослідження розглянемо також основні коефіцієнти фінансової стійкості АТ «А-банк» за 2020-2022 роки (табл. 2.4).

Аналізуючи динаміку основних фінансових коефіцієнтів АТ «А-банк» за 2020-2022 роки, можна зробити декілька важливих висновків.

Динаміка основних коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «А-Банк»
за 2020-2022 роки

№ п/п	Назва показників	Роки			Оптим. значення	Зміни показника			
		2020	2021	2022		2021 до 2020		2022 до 2021	
						абсол.	відн.,%	абсол.	відн.,%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Коефіцієнт надійності (Кн)	10,54	13,73	8,34	>5%	3,19	30,26	-5,39	-39,28
2	Коефіцієнт фінансового важеля (Кфв)	0,09	0,07	0,12	у межах 1:20	-0,02	-23,23	0,05	64,69
3	Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів (Кук)	0,12	0,12	0,08	>10%	0,00	0,83	-0,04	-31,38
4	Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом (Кза)	-19,25	-16,71	-13,29	X	2,54	-13,21	3,42	-20,45
5	Коефіцієнт мультиплікатора капіталу (Кмк)	7,52	8,99	11,93	12,0-15,0	1,47	19,57	2,94	32,72

Джерело: розраховано за даними [41]

В першу чергу, коефіцієнт надійності (Кн) відобразив значне збільшення на 30,26% у 2021 році порівняно з 2020, що свідчить про покращення фінансової стійкості банку. Однак у 2022 році цей показник раптово знизився на 39,28%, що може вказувати на зміни в економічному середовищі чи управлінських рішень, що вплинули на банк. Коефіцієнт фінансового важеля (Кфв) також показав коливання, зменшившись у 2021 році на 23,23%, але значно зрос в 2022 році на 64,69%, що може свідчити про збільшення відносної фінансової підтримки активів банку. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів (Кук) залишався стабільним до 2021 року, але в 2022 році знизився на 31,38%, що може

свідчити про збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнти захищеності дохідних активів власним капіталом (Кза) та мультиплікатора капіталу (Кмк) показали зростання на 20,45% і 32,72% відповідно у 2022 році, що вказує на покращення фінансової стійкості банку та його здатності залучати нові інвестиції.

Загалом, аналіз динаміки коефіцієнтів фінансової стійкості АТ «А-банк» показав значні коливання, які свідчать про важливі виклики у фінансовому управлінні банку. Потреба у подальшій оптимізації стратегій управління ресурсами та ризиками є критичною для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності банку в майбутньому.

Ділова активність комерційного банку визначається його здатністю привертати необхідний обсяг грошових коштів і ефективно розміщувати їх. Основними показниками цієї активності в діяльності на фінансовому ринку є критерії, які розглядають можливості і напрямки банківської політики щодо залучення ресурсів та їх раціонального використання при формуванні банківських активів.

В таблиці 2.5 представлено основні показники, що характеризують ділову активність АТ «А-Банк».

Аналіз показників ділової активності АТ «А-Банк» за період 2020-2022 років відображає ключові аспекти фінансової стратегії та ефективності управління ресурсами банку. Так, бачимо, що коефіцієнти активності залучення і запозичення коштів показали певне поліпшення в 2022 році порівняно з 2020-2021 роками, що свідчить про збільшення ефективності в управлінні ресурсами та збалансованість стратегій залучення коштів.

Коефіцієнти активності залучення депозитів також відображають стабільність та певне покращення, що може свідчити про довіру клієнтів та ефективність маркетингових стратегій банку.

Значне зростання коефіцієнту залучення депозитів до запитання в 2022 році вказує на активне залучення короткострокових коштів, що може бути стратегічним кроком для підтримання ліквідності та фінансової стабільності.

Таблиця 2.5

Показники ділової активності АТ «А-Банк» за період 2020-2022 рр.

№	Норматив	Роки			Відхилення	
		2020	2021	2022	2022 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт активності залучення і запозичення коштів	0,862	0,834	0,893	0,031	0,059
2	Коефіцієнт активності залучення депозитів	0,948	0,972	0,978	0,03	0,006
3	Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	0,816	0,795	0,805	-0,011	0,01
4	Коефіцієнт активності залучення депозитів до запитання	0,314	0,322	0,407	0,093	0,085
5	Коефіцієнт активності залучення коштів банків	0,066	0,065	0,192	0,126	0,127
6	Коефіцієнт продуктивного використання ділових активів	0,789	0,789	0,762	-0,027	-0,027
7	Коефіцієнт інвестицій у кредитний портфель	2,790	2,374	1,407	-1,383	-0,967
8	Коефіцієнт інвестицій у цінні папери та спільну господарську діяльність	2,768	2,353	1,395	-1,373	-0,958

Джерело: розраховано за даними [41]

Негативні відхилення у коефіцієнтах продуктивного використання ділових активів, а також інвестицій у кредитний портфель та цінні папери свідчать про необхідність перегляду стратегій інвестиційного портфеля для покращення рентабельності активів.

Загалом, аналіз показників ділової активності АТ «А-Банк» показує комплексну картину його фінансового стану та стратегічних напрямків розвитку. Поліпшення у показниках залучення коштів та стабільність у керуванні активами свідчать про певний успіх у виконанні стратегічних цілей банку. Однак необхідно приділити увагу оптимізації інвестиційної діяльності для збільшення ефективності використання активів і підвищення загальної фінансової стійкості.

Здатність та можливість банку АТ «А-Банк» виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами, кредиторами, інвесторами, акціонерами та іншими контрагентами у розглянутих періодах залежить від його рівня ліквідності. Основні показники згруповано в таблиці 2.6.

Показники ліквідності АТ «А-Банк» за період 2020-2022 рр.

№	Норматив	Роки			Відхилення	
		2020	2021	2022	2022 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт високоліквідних активів	0,151	0,158	0,200	0,049	0,042
2	Поточна ліквідність	0,318	0,419	0,425	0,107	0,006
3	Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	1,072	1,110	1,057	-0,015	-0,053
4	Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,915	0,946	0,853	-0,062	-0,093
5	Коефіцієнт ліквідного співвідношення наданих кредитів і залучених депозитів	0,256	0,290	0,364	0,108	0,074
6	Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	0,180	0,180	0,213	0,033	0,033
7	Коефіцієнт стабільності депозитної бази	3,905	3,444	2,746	-1,159	-0,698

Джерело: розраховано за даними [41]

Бачимо, що коефіцієнт високоліквідних активів зріс з 0,151 в 2020 році до 0,200 в 2022 році, що свідчить про збільшення резервів готівкових та легко ліквідних активів у портфелі банку. Поточна ліквідність також показала позитивну динаміку, збільшившись з 0,318 у 2020 році до 0,425 у 2022 році, що свідчить про здатність банку вчасно погашати поточні зобов'язання за допомогою легко доступних активів. Не дивлячись на загальне зниження коефіцієнта загальної ліквідності зобов'язань банку та коефіцієнта ресурсної ліквідності зобов'язань в 2022 році порівняно з 2020-2021 роками, ці показники залишаються на рівні, що відповідає нормам фінансової стійкості. Коефіцієнт ліквідного співвідношення наданих кредитів і залучених депозитів показав значне покращення, вказуючи на збільшення здатності банку генерувати ліквідність через оптимальне співвідношення активів та зобов'язань. Коефіцієнт стабільності депозитної бази, хоча зазнав зниження, залишається на високому рівні, вказуючи на стабільність депозитної основи банку, хоча є потреба в управлінні цим показником для підтримки стійкості у майбутньому.

У цілому, аналіз ліквідності АТ «А-Банк» свідчить про дотримання нормативів та ефективне управління ресурсами для забезпечення стабільності та

готовності до можливих фінансових викликів.

Адекватна оцінка фінансового стану банку АТ «А-Банк» та раціональності структури його активів і пасивів можлива лише шляхом аналізу його здатності до створення прибутку, ефективного управління ризиками та підвищення результативності діяльності. Основні показники ефективності АТ «А-Банк» згрупуємо у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Показники ефективності АТ «А-Банк» за період 2020-2022 рр.

№	Норматив	Роки			Відхилення	
		2020	2021	2022	2022 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7
1	Рентабельність капіталу	0,460	0,526	0,523	0,063	-0,003
2	Рентабельність активів	0,064	0,087	0,056	-0,008	-0,031
3	Чиста процентна маржа	2,806	5,485	11,594	8,788	6,109

Джерело: розраховано за даними [41]

Рентабельність капіталу виявила певний ріст у 2021 році порівняно з 2020 роком, але знову трохи знизилася в 2022 році, що може свідчити про потребу в удосконаленні стратегій управління капіталом для підвищення прибутковості.

Рентабельність активів показала падіння в 2022 році порівняно з попередніми роками, що може бути пов'язане зі змінами в ринкових умовах або ефективності управління активами банку.

Чиста процентна маржа значно зросла в 2021 і ще більше в 2022 році, що свідчить про значне поліпшення у керуванні процентними доходами та витратами банку. Це може бути результатом оптимізації витрат або збільшення доходів від кредитування та інших фінансових операцій.

Загалом, не зважаючи на виклики і коливання у фінансовому середовищі, АТ «А-Банк» продемонстрував певні покращення у чистій процентній маржі, хоча є потреба в уважному аналізі та управлінні іншими показниками ефективності для забезпечення стійкості і довгострокової прибутковості.

Отже, за 2020-2022 рр. банк продемонстрував значний ріст власного капіталу, що свідчить про його фінансову стійкість та здатність до повернення

інвестицій. Однак, коливання в чистому прибутку відобразили нестабільність у внутрішньому середовищі банку, що вимагає удосконалення стратегій управління ризиками. Покращення фінансових коефіцієнтів, таких як коефіцієнт мультиплікатора капіталу та захищеності дохідних активів власним капіталом, свідчать про позитивний тренд у здатності банку до ефективного використання ресурсів. Однак зниження коефіцієнту надійності у 2022 році та зменшення участі власного капіталу у формуванні активів вимагають уваги до управлінських рішень та стратегічного планування.

У період з 2020 по 2022 роки АТ «А-Банк» показав значне зростання ділової активності, що відображається у позитивних тенденціях залучення коштів та їх ефективного розміщення на фінансовому ринку. Показники ліквідності банку підтверджують його здатність вчасно виконувати фінансові зобов'язання, зокрема зросли коефіцієнти високоліквідних активів та поточної ліквідності.

Суттєве покращення відбулося у чистій процентній маржі, що свідчить про значне підвищення доходів від процентних операцій та витратну ефективність банку. Однак показники рентабельності капіталу та активів виявилися менш стійкими, що вимагає уваги до стратегій управління активами та капіталом для досягнення стабільної прибутковості у майбутньому.

Загалом, АТ «А-Банк» залишається ключовим учасником фінансового ринку, проте для забезпечення стабільності йому необхідно посилення заходів щодо оптимізації ризиків та підвищення ефективності управлінської діяльності.

2.2. Аналіз динаміки, структури та якості кредитного портфеля АТ «А-Банк»

У структурі активних операцій вагому частку займають кредитні операції через об'єктивну властивість капіталу спрямовуватися у сфери з найвищою нормою прибутку. Аналіз кредитних операцій банку з урахуванням ризику, забезпеченості та дохідності є основою аналізу якості активів, що є важливим для рейтингової оцінки діяльності банку. Позикові операції є одним із найефективніших способів розміщення ресурсів банку, але водночас кредитні операції є найбільш ризикованим видом операцій. Кредитні операції формують кредитний портфель банку.

Кредитні вкладення, також відомі як кредитний портфель комерційного банку, представляють собою всі позики, які банк надав з метою отримання прибутку. Банк може надавати кредити безпосередньо, укладаючи угоду з позичальником, або купувати позику чи частину позики, яка була видана іншим кредитором, через укладення договору з позичальником.

Кредитний портфель банку включає агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі прострочених, пролонгованих та сумнівних до повернення. Однак до нього не входять: нараховані, але не сплачені відсотки; зобов'язання видати кредит; кредитні лінії, які ще не використані; гарантії та акредитиви; оперативний лізинг. Стабільність, репутація та фінансовий успіх банку в значній мірі залежать від структури і якості його кредитного портфеля. Тому важливо, щоб банк аналізував якість позичок, проводив незалежні експертизи великих кредитних проектів і заходів, а також виявляв випадки відхилення від законної кредитної політики.

Постійний аналіз кредитного портфеля в системі управління банком допомагає вибрати оптимальний спосіб розміщення ресурсів, визначити напрями кредитної політики банку, зменшити ризики шляхом розподілу кредитних інвестицій, прийняти рішення про надання позики клієнтам в залежності від їх кредитоспроможності, галузевої належності, форми власності тощо. Результати

аналізу дають змогу приймати рішення щодо зміни напрямків та методів кредитування.

Аналіз кредитної діяльності банку включає вирішення таких завдань:

– визначення ступеня та типу концентрації ризику кредитного портфеля, перевірка його відповідності зовнішньому покриттю і достатності створених резервів для покриття фактичних і потенційних збитків. Це означає аналіз розподілу ризиків у кредитному портфелі, перевірку того, чи вистачає резервів для відшкодування збитків в разі неповернення кредитів;

– оцінювання адекватності кредитного ризику відносно очікуваного прибутку. Це визначення, наскільки великий ризик банк приймає у межах своїх кредитних операцій порівняно з очікуваними прибутками від цих операцій;

– визначення кредитоспроможності позичальників з метою зниження кредитного ризику. Це оцінка здатності позичальника повернути кредит, що допомагає банку уникнути кредитних втрат;

– визначення ефективності кредитних операцій для вибору оптимального варіанту використання ресурсів. Це аналіз оптимального використання банківських ресурсів у контексті видачі кредитів з максимальною ефективністю;

– зниження ризику неповернення позики. Це набір заходів для зменшення ймовірності, що позичальник не поверне кредит.

Аналіз кредитних операцій рекомендується проводити в такій послідовності:

1. Аналіз масштабів кредитної діяльності банку порівняно з попередніми періодами та іншими банками. Цей крок дає змогу оцінити динаміку розвитку банку в кредитній сфері та його конкурентоспроможність.

2. Аналіз руху кредитів. Вивчення динаміки змін кредитного портфеля допомагає зрозуміти темпи зростання або зменшення кредитних ресурсів банку.

3. Розрахунок оборотності кредитів. Цей показник вказує на швидкість обертання кредитів та їх ефективність в генерації доходів для банку.

4. Визначення рівня диверсифікації кредитних вкладень. Це дає змогу знизити загальний ризик неповернення позик шляхом розподілу кредитів серед різних секторів економіки або типів клієнтів.

5. Оцінка повернення позик. Аналіз того, наскільки ефективно клієнти повертають кредити, є ключовим для оцінки кредитного ризику.

6. Кількісне оцінювання структури кредитного портфеля. Розподілення кредитів за різними класифікаційними ознаками (сектор економіки, розмір позики тощо) дає змогу зрозуміти ризики, пов'язані з різними групами позичальників.

7. Виявлення якості кредитного портфеля з погляду ризику і ступеня забезпеченості кредитів. Цей аналіз допомагає оцінити загрози для кредитних активів та рівень їх забезпеченості.

8. Аналіз дохідності та ефективності кредитних операцій. Оцінка прибутковості кредитної діяльності та її ефективності є заключним етапом аналізу, який дає змогу зрозуміти фінансовий внесок кредитних операцій у загальний результат банку.

Така послідовність дає змогу систематично оцінити всі аспекти кредитної діяльності банку та приймати обґрунтовані управлінські рішення для покращення її ефективності та мінімізації ризиків.

У таблиці 2.8 наведено кредитний портфель АТ «А-Банк» за класами кредитів на 31 грудня 2020 року.

На основі поданих даних можна зробити декілька ключових висновків щодо структури кредитного портфелю АТ «А-Банк» на кінець 2020 року. Перш за все, виділяється значна вартість кредитів фізичним особам, яка складає 6 300 055 тис. грн, проте після відрахування резервів під зменшення корисності ця сума зменшується до 4 594 071 тис. грн. Це свідчить про великий обсяг кредитування фізичних осіб у банку, а також про наявність відповідної стратегії з управління кредитними ризиками.

Другим важливим аспектом є значна частка кредитних карток у структурі портфелю (3 236 008 тис. грн), яка, хоча і має меншу валову балансову вартість

порівняно з кредитами фізичним особам, проте володіє високим рівнем резервів під зменшення корисності (529 400 тис. грн), що свідчить про усвідомлене управління ризиками в цьому сегменті.

Додатково, споживчі кредити фізичним особам (2 465 349 тис. грн) займають значний обсяг у портфелі, але мають високий рівень резервів (959 059 тис. грн), що вказує на відносно високий ризиковий профіль цих кредитів.

Щодо кредитування юридичних осіб, обсяг (322 171 тис. грн) є порівняно невеликим у порівнянні з кредитуванням фізичних осіб, але відповідний рівень резервів (48,130 тис. грн) свідчить про адекватне управління ризиками і зобов'язаннями перед корпоративними клієнтами.

Таблиця 2.8

Структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» за класами кредитів на 31 грудня 2020 року

Показник	Валова балансова вартість	Резерв під зменшення корисності	Балансова вартість
1	2	3	4
Кредити фізичним особам	6 300 055	(1 705 984)	4 594 071
Кредитні картки	3 236 008	(529 400)	2 706 608
Споживчі кредити фізичним особам	2 465 349	(959 059)	1 506 290
Автокредитування фізичних осіб	322 823	(32 877)	289 944
Фінансовий лізинг фізичним особам	27 583	(22 845)	4 738
Іпотечне кредитування фізичних осіб	133 516	(110 835)	22 681
Інші кредити фізичним особам	114 778	(50 968)	63 810
Кредитування юридичних осіб	322 171	(48 130)	274 041
Кредити юридичним особам на поточні потреби	319 652	(45 611)	274 041
Фінансовий лізинг юридичним особам	2 519	(2 519)	-

Джерело: складено за даними [41]

Загалом, структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» в 2020 році відображала збалансованість у розподілі ризиків і концентрації активів між різними секторами економіки та типами клієнтів. Наявність достатніх резервів під зменшення корисності свідчить про прозоре управління банківськими активами і готовність до можливих негативних впливів на кредитний портфель в майбутньому.

Структура кредитного портфелю в 2021 році наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» за класами кредитів на 31 грудня 2021 року

Показник	Валова балансова вартість	Резерв під зменшення корисності	Балансова вартість
1	2	3	4
Кредити фізичним особам	7 901 815	(1 593 358)	6 308 457
Кредитні картки	4 206 982	(699 295)	3 507 688
Споживчі кредити фізичним особам	2 877 784	(751 234)	2 126 551
Автокредитування фізичних осіб	316 877	(20 657)	296 219
Фінансовий лізинг фізичним особам	201 866	(7 445)	194 422
Іпотечне кредитування фізичних осіб	84 045	(69 492)	14 553
Інші кредити фізичним особам	214 260	(45 236)	169 024
Кредитування юридичних осіб	655 838	(33 191)	622 647
Кредити юридичним особам на поточні потреби	-	-	-
Фінансовий лізинг юридичним особам	-	-	-

Джерело: складено за даними [41]

На 31 грудня 2021 року структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» показує деякі зміни порівняно з попереднім роком. Так, відмічаємо зростання обсягів кредитів фізичним особам. Валова балансова вартість кредитів фізичним особам зростає до 7 901 815 тис. грн, що свідчить про активний розвиток цього

сегмента. Попри значний обсяг резервів під зменшення корисності (-1 593 358 тис. грн), балансова вартість склала 6 308 457 тис. грн, що вказує на відносно стабільну кредитоспроможність клієнтів в цьому сегменті.

Валова балансова вартість кредитних карток зросла до 4 206 982 тис. грн, проте збільшення резервів під зменшення корисності до -699 295 тис. грн вказує на підвищений ризик цього типу кредитів. Балансова вартість склала 3 507 688 тис. грн, що вимагає уважного управління ризиками.

Також бачимо, що зменшилася валова балансова вартість споживчих кредитів фізичним особам до 2 877 784 тис. грн, але високий рівень резервів (- 751 234 тис. грн) відображається у балансовій вартості 2 126 551 тис. грн, що свідчить про високий ризик у цьому сегменті.

Відмічаємо також значна різниця між валовою балансовою вартістю (84 045 тис. грн) і резервами під зменшення корисності (-69 492 тис. грн) іпотечного кредитування фізичним особам, що показує великий ризик цього типу кредитів, що впливає на балансову вартість (14 553 тис. грн).

Кредитування юридичних осіб (655 838 тис. грн.) та резервами -33 191 тис. грн, балансова вартість склала 622 647 тис. грн, що вказує на розумне управління кредитними ризиками в цьому сегменті.

У цілому, структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» на кінець 2021 року демонструвала значний розрив між валовою балансовою вартістю кредитів і балансовою вартістю після врахування резервів, що свідчить про великий вплив ризиків на фінансовий стан банку. Це підкреслює необхідність ефективного управління кредитними ризиками та постійного моніторингу фінансових показників для забезпечення стійкості і надійності банківської системи.

В табл.2.10 наведено кредитний портфель банку за класами кредитів на 31 грудня 2022 року.

На 31 грудня 2022 року структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» показує суттєві зміни у порівнянні з попередніми періодами. Найбільш помітними є зростання валової балансової вартості кредитів фізичним особам до 8 738 511 тис. грн, що свідчить про активний розвиток цього сегменту. Проте

високий рівень резервів під зменшення корисності (-3 772 932 тис. грн) значно знизив балансову вартість до 4 965 579 тис. грн, що підкреслює наявність значного кредитного ризику.

Таблиця 2.10

Структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» за класами кредитів на 31 грудня 2022 року

Показник	Валова балансова вартість	Резерв під зменшення корисності	Балансова вартість
1	2	3	4
Кредити фізичним особам	8 738 511	(3 772 932)	4 965 579
Кредитні картки	5 183 273	(2 079 113)	3 104 160
Споживчі кредити фізичним особам	2 282 935	(1 219 171)	1 063 764
Автокредитування фізичних осіб	148 705	(19 257)	129 448
Фінансовий лізинг фізичним особам	323 821	(56 881)	266 940
Іпотечне кредитування фізичних осіб	100 853	(95 335)	5 518
Інші кредити фізичним особам	698 924	(303 175)	395 749
Кредитування юридичних осіб	693 889	(143 056)	550 833
Кредити юридичним особам на поточні потреби	-	-	-
Фінансовий лізинг юридичним особам	-	-	-

Джерело: складено за даними [41]

Для кредитних карток також зафіксовано значне збільшення валової балансової вартості до 5 183 273 тис. грн. Однак велика сума резервів (- 2 079 113 тис. грн) вплинула на зменшення балансової вартості до 3 104 160 тис. грн, що свідчить про високий рівень кредитного ризику у цьому сегменті.

Споживчі кредити фізичним особам також показали зниження валової балансової вартості до 2 282 935 тис. грн і значного зменшення балансової вартості до 1 063 764 тис. грн після врахування резервів (-1 219 171 тис. грн). Це

свідчить про необхідність удосконалення стратегій управління кредитними ризиками в цьому сегменті.

Загалом, структура кредитного портфелю АТ «А-Банк» на кінець 2022 року демонстрував високий рівень управління ризиками, але також викликає потребу у подальшому вдосконаленні стратегій з метою зменшення кредитного ризику і підвищення фінансової стійкості банку.

В цілому зауважимо, що протягом трьох років з 2020 по 2022 рік кредитний портфель АТ «А-Банк» зазнав значних змін. У 2020 році відзначався високим обсягом кредитування фізичних осіб, особливо у секторі кредитних карток і споживчих кредитів, хоча вже тоді були видимі значні резерви під зменшення корисності. У 2021 році спостерігалася подальша динаміка зростання валових обсягів кредитів, однак зросла і сума резервів, що відображає високий ризик. 2022 рік показав подальше збільшення валових обсягів, але і значний вплив резервів на кредитний портфель, що свідчить про необхідність удосконалення стратегій управління ризиками. Ці зміни підкреслюють необхідність для банку постійного моніторингу і адаптації до змін в економічному середовищі для забезпечення фінансової стабільності і зниження кредитного ризику в майбутньому.

Далі проведемо аналіз кредитного портфеля за галузями економіки. Кредити видавалися клієнтам, що здійснюють свою діяльність на території України в наступних галузях економіки, які наведені у таблиці 2.11.

Зазначимо, що за 2020-2022 роки кредитний портфель АТ «А-Банк» показав значні зміни у структурі за галузями економіки. Так, у 2020 році основними секторами були торгівля (179 948 тис. грн) і кредити фізичним особам (7 901 815 тис. грн), що відображало високий обсяг попиту на споживчі послуги та кредитні продукти. В 2021 році спостерігалось значне зростання в кредитуванні торгівлі до 242 979 тис. грн, що може свідчити про збільшення інвестицій в цей сектор. Окрім того, кредити фізичним особам значно зросли до 9 771 163 тис. грн, відображаючи активність у роздрібному секторі та особистому кредитуванні.

Аналіз кредитного портфеля АТ «А-Банк» за галузями економіки
за 2020-2022 рр.

Найменування	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1	2	3	4
Торгівля	179 948	242 979	8 738 511
Сільське господарство, лісопромисловий і деревообробний комплекс	279 999	219 793	281 093
Виробництво	36 066	95 330	68 456
Енергетика	15 122	68 797	-
Інше	35 538	60 214	42 443
Гірничодобувна промисловість/металургія	93 055	53 113	61 510
Надання інформаційних послуг	20 436	465	-
Кредити фізичним особам	7 901 815	9 771 163	-
Всього	8 561 979	10 511 854	9 432 400

Джерело: складено за даними [41]

У 2022 році спостерігається домінуюча позиція кредитування торгівлі, що значно зросло до 8 738 511 тис. грн, що свідчить про стрімкий ріст попиту на фінансування у цій сфері. Водночас, інші сектори, такі як сільське господарство, виробництво та гірничодобувна промисловість, демонструють варіативний розвиток зі змінами в обсягах кредитування протягом трьох років.

Загалом, структура кредитного портфеля банку за цей період показує стратегічну орієнтацію на підтримку роздрібною торгівлі та індивідуального кредитування, а також адаптацію до змін в економічному середовищі через варіювання в кредитуванні інших промислових секторів.

Для аналізу структури та динаміки кредитного портфеля використовуються методи горизонтального і вертикального аналізу. Горизонтальний аналіз дає можливість дослідити динаміку кредитного портфеля банку в цілому та його окремих статей, а вертикальний аналіз ґрунтується на структурному дослідженні кредитного портфеля [34, с. 6]. При аналізі кредитного портфеля з урахуванням строків кредитування особливу увагу

звертають на частку прострочених, пролонгованих і сумнівних кредитів (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12

Аналіз кредитного портфеля АТ «А-банк» за строками кредитування
протягом 2020-2022 рр.

Види кредитів	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Кредити строком до 31 дня	89848	1,17	98911	1,06	64270	0,76
Кредити від 31 до 92 днів	144640	1,88	205979	2,21	260813	3,10
Кредити від 92 до 365 днів	154603	2,01	22436	0,24	1425143	16,94
Кредити строком від 1 до 2 роки	436590	5,76	433324	4,65	1380221	16,40
Кредити строком понад 2 років	747554	9,71	486817	5,22	976162	11,60
Усього	7699948	100,0	9326403	100,00	8414690	100,00
Непрострочені	6126715	79,57	7878935	84,48	4308081	51,20

Джерело: складено за даними [41]

Бачимо, що в 2020 році основний обсяг кредитів складався з кредитів строком понад 2 років (747 554 тис. грн) і кредитів строком від 1 до 2 років (436 590 тис. грн), що відповідає стратегії довгострокового фінансування. У 2021 році спостерігалось значне зростання кредитів від 92 до 365 днів (224 436 тис. грн) і кредитів строком понад 2 років (486 817 тис. грн), що може свідчити про зміщення акцентів на короткострокові фінансові потреби клієнтів.

У 2022 році значний обсяг кредитів був виділений на кредити строком від 1 до 2 років (1 380 221 тис. грн) і кредити строком понад 2 років (976 162 тис. грн), що відображає стратегію довгострокового фінансування та підтримки проектів з тривалою віддачою.

Загалом, зміни в структурі кредитного портфеля відповідають змінам в умовах ринку і показують адаптивність банку до потреб клієнтів та змінюваних умов. Наприкінці 2022 року помітно зменшився обсяг непрострочених кредитів (4 308 081 тис. грн), що свідчить про успішність стратегій управління кредитними ризиками в цей період.

Після аналізу структури та динаміки кредитного портфеля необхідно проаналізувати його якість. Аналіз якості кредитного портфеля здійснюється коефіцієнтним методом на підставі розрахунку та аналізу тенденцій зміни відповідних кількісних показників.

У економічній літературі показники, які дають змогу оцінити якість кредитного портфеля банку, поділені на дві групи: показники ризику кредитного портфеля та показники дохідності кредитних операцій.

До групи показників, що дають змогу оцінити ризик кредитного портфеля можна віднести такі.

1. Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку, який характеризує якість кредитного портфеля з погляду його захищеності власним капіталом:

$$K_{пкк} = \text{Власний капітал} / \text{Кредитний портфель} \quad (2.1)$$

2. Коефіцієнт якості кредитного портфеля, який характеризує якість кредитного портфеля з позиції ризиковості:

$$K_{як} = \frac{\text{Резерв для покриття можливих втрат від кредитних операцій}}{\text{Кредитний портфель}} \quad (2.2)$$

3. Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку, який характеризує якість кредитного портфеля банку з погляду його захищеності власним капіталом банку:

$$K_{пккк} = \frac{\text{Резерв для покриття можливих втрат від кредитних операцій}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.3)$$

4. Коефіцієнт проблемних кредитів, який характеризує частку проблемних кредитів у загальній сумі кредитного портфеля:

$$K_{пк} = \text{Проблемні кредити} / \text{Кредитний портфель} \quad (2.4)$$

До показників, що дають змогу оцінити дохідність кредитних операцій належать:

1. Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля, який характеризує дохідність вкладень у кредитний портфель і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні виданих кредитів:

$$K_{д} = \text{Відсотковий дохід банку} / \text{Кредитний портфель} \quad (2.5)$$

2. Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку, характеризує частку доходів, отриманих банком від надання кредитів, у загальних доходах банку від інших активних операцій:

$$K_{вл} = \text{Відсоткові доходи} / \text{Доходи банку} \quad (2.6)$$

3. Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат, пов'язаних із залученням ресурсів, який характеризує дохідність відсоткової політики банку:

$$K_{вд} = \text{Відсоткові доходи} / \text{Відсоткові витрати банку} \quad (2.7)$$

4. Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій, який показує, скільки відсоткового прибутку припадає на одну гривню розміщених у кредитний портфель ресурсів:

$$K_{пко} = \text{Чистий відсотковий дохід} / \text{Кредитний портфель} \quad (2.8)$$

5. Чистий спред – це показник, який дає змогу проаналізувати мінімальну різницю між ставками за активними та пасивними операціями. Він характеризує різницю між ціною придбання ресурсів та їх розміщенням у дохідні активи (переважно у кредитний портфель):

$$\text{Чистий спред} = (\text{Відсоткові доходи} / \text{Кредитний портфель}) - (\text{Відсоткові витрати} / \text{Під відсоткові депозити}) \quad (2.9)$$

Аналіз результатів дає змогу зробити висновок про ризик та дохідність кредитного портфеля банку і розробити заходи для покращення ефективності кредитної політики. Таблиця 2.13 містить розрахунок коефіцієнтів якості кредитного портфеля АТ «А-Банк».

Таблиця 2.13

Розрахунок коефіцієнтів якості кредитного портфеля АТ «А-Банк»
за 2021-2022 роки

Показники	2021	2022	Відхилення
1	2	3	4
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку	0,05	0,04	-0,01
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	0,016	0,11	0,094
Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку	7,47	4,08	-3,39
Коефіцієнт проблемних кредитів	0,20	0,26	0,06
Дохідність кредитних операцій	0,08	0,06	-0,02
Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля	3,98	15,8	11,82
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку	4,38	4,40	0,08
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат, пов'язаних із залученням ресурсів	5,2	1,2	-4
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,021	0,004	-0,017
Чистий спред	1,021	2,32	1,299

Джерело: розраховано за даними [41]

Бачимо, що за 2021-2022 рр. кредитний портфель АТ «А-Банк» показав значні зміни в ключових показниках. Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом зменшився з 0,05 до 0,04, що свідчить про збільшення ризиків та нестабільність фінансових показників банку. Водночас, коефіцієнт якості

кредитного портфеля значно підвищився з 0,016 до 0,11, що може свідчити про покращення управління кредитним ризиком та зменшення кількості проблемних активів.

З іншого боку, коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом значно знизився з 7,47 до 4,08, що вказує на зростання витрат банку на покриття можливих збитків. Загалом, хоча дохідність кредитних операцій також зменшилася, що відобразилося у зниженні коефіцієнта дохідності кредитного портфеля, зростання чистого спреду може свідчити про певне покращення в управлінні витратами і прибутковістю.

Отже, протягом 2020-2022 років кредитний портфель АТ «А-Банк» показав зниження загального обсягу з 9 326 млрд грн до 8 415 млрд грн, що може свідчити про стратегічні зміни в управлінні ризиками та співвідношенні коротко- та довгострокових кредитів. Структурно, портфель найбільше зосереджений на кредитуванні торгівлі та проектів з тривалою віддачою, що відповідає стратегії банку. Щодо якості, хоча зменшення коефіцієнта покриття власним капіталом (з 0,05 до 0,04) вказує на підвищення ризиків, зростання коефіцієнта якості (з 0,016 до 0,11) свідчить про покращення управління кредитним ризиком та зменшення проблемних активів.

2.3. Аналіз ризику кредитного портфеля та виконання банківських нормативів АТ «А-Банк»

Аналіз ризику кредитного портфелю є ключовим елементом фінансового управління комерційного банку, оскільки він дозволяє оцінити можливі фінансові втрати внаслідок невиконання боржниками своїх зобов'язань. Цей аналіз враховує різноманітні чинники, такі як якість кредитного портфелю, концентрація ризиків, економічні та секторальні перспективи клієнтів, щоб забезпечити стійкість та надійність фінансових операцій банку.

Індикатори ризику кредитного портфеля дають інформацію про частку залучених коштів, залучених до формування кредитного портфеля банку,

ступінь забезпечення кредитного портфеля власним капіталом та розмір резерву, створеного під кредитні операції. Тому вона характеризує якість кредитного портфеля.

Банкам надзвичайно важливо створювати резерви під кредитні операції при проведенні кредитних операцій, оскільки підвищується ризик кредитних операцій, а погіршення якості активів погіршує якість кредитного портфеля. Тому необхідно оцінити кредитний ризик усіх наданих банком кредитів та коштів, розміщених на кореспондентських рахунках, відкритих в інших банках. Значення коефіцієнтів ризику кредитного портфеля на 2020-2022 роки відображені на рисунку 2.4.

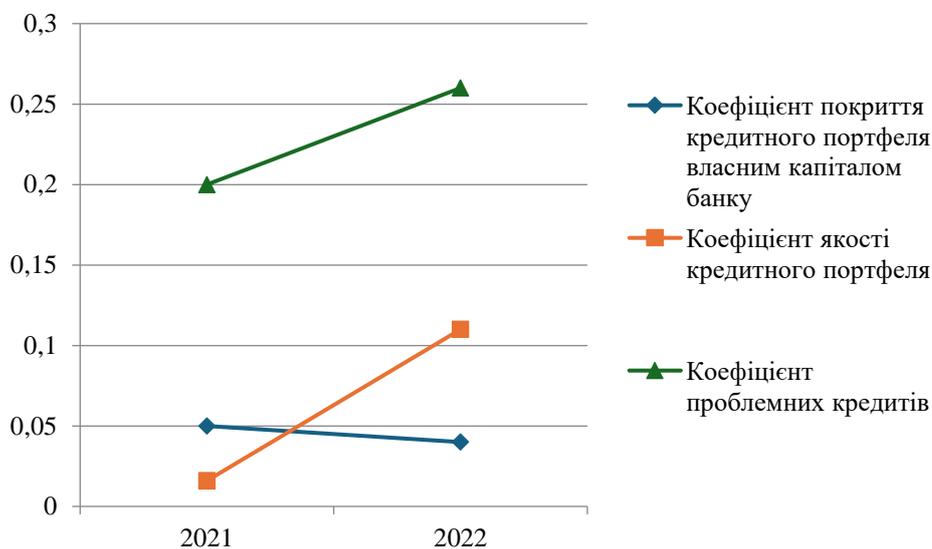

Рис. 2.3. Коефіцієнти ризику кредитного портфеля АТ «А-Банк» за період 2020-2022 рр., %

Джерело: складено за даними [41]

Бачимо, що з 2021 по 2022 рік відбулося незначне зниження коефіцієнту покриття кредитного портфеля власним капіталом банку (з 0,05 до 0,04). Це свідчить про погіршення у покритті кредитного портфеля власним капіталом, що може вказувати на збільшення ризику для банку. Коефіцієнт якості кредитного портфеля значно зріс з 0.016 у 2021 році до 0.11 у 2022 році. Це показує значне покращення управління кредитним ризиком і зменшення кількості проблемних активів у кредитному портфелі. Коефіцієнт проблемних кредитів зріс з 0.20 у

2021 році до 0.26 у 2022 році, що свідчить про зростання проблемних кредитів у портфелі банку.

Отже, аналіз показав значні зміни у коефіцієнтах ризику кредитного портфеля АТ «А-Банк» за останні два роки. Покращення у коефіцієнті якості кредитного портфеля є позитивним сигналом, однак зниження покриття кредитного портфеля власним капіталом та збільшення проблемних кредитів вимагають уваги з боку управління ризиками для забезпечення стабільності та зниження потенційних втрат.

Зазначимо, що на сучасному етапі розвитку банківської системи однією з найпоширеніших проблем, пов'язаних із впливом фінансової кризи на банківські операції, є забезпечення фінансової стійкості банківських установ та банківської системи в цілому.

З метою підтримки стабільності банківської діяльності та аналізу фінансової стійкості комерційних банків Національний банк України затвердив та встановив економічні нормативи, які є обов'язковими для всіх банківських установ.

У таблиці 2.14 наведені коефіцієнти економічних нормативів АТ «А-Банку» за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.14

Динаміка виконання економічних нормативів АТ «А-Банк» у 2020 – 2022 рр.

Показник	Нормативне значення	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5
Нормативи капіталу				
Н1, Регулятивний капітал, тис. грн	не менше 500 млн грн	6 220 308	6 593 432	6 633 959
Н2, Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу	не менше 10%	17,8	15,25	18,8
Н3, Норматив достатності основного капіталу	не менше 7%	8,9	8,77	15,9
Нормативи ліквідності				

Продовження табл. 2.14

1	2	3	4	5
Н6, Норматив короткострокової ліквідності	не менше 60 %	94,28	85,62	86,39
LCR _{вв} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами	не менше 100%	218,3	152,2	229
LCR _{ів} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті	не менше 100%	206,0	172,0	217
Нормативи кредитного ризику				
Н7, Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	не більше 25 %	19,79	19,48	20,05
Н8, Норматив великих кредитних ризиків, %	не більше 8-кратного розміру РК	60,76	68,21	65,23
Н9, Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	не більше 25 %	0,35	0,46	0,39

Джерело: розраховано за даними [41]

Норматив достатності регулятивного капіталу показав варіації з 17,8% у 2020 році до 18,8% у 2022 році, що, хоча й відповідає мінімальному рівню 10%, свідчить про коливання у фінансовій стійкості банку.

Найбільш помітне зростання відбулося у нормативі достатності основного капіталу, що зріс з 8,9% до 15,9%, перевищивши мінімальний рівень 7%, що свідчить про покращення капіталізації банку. Щодо ліквідності, норматив короткострокової ліквідності знизився з 94,28% у 2020 році до 86,39% у 2022 році, проте залишається вище вимоги 60%. Водночас, коефіцієнти покриття ліквідності за всіма валютами також показали певні коливання, але зберігалися в межах нормативних вимог.

Аналізуючи динаміку виконання економічних нормативів АТ «А-Банк» протягом 2020–2022 років, можна зазначити значне зростання регулятивного капіталу банку з 6,22 млрд. грн. у 2020 році до 6,63 млрд грн у 2022 році, що перевищує мінімальні вимоги в 500 млн грн.

Отже, загальний аналіз показує, що АТ «А-Банк» виявляє стійкість та покращення фінансових показників, хоча присутні коливання у деяких ключових нормативах, що вимагає уваги управління для подальшого забезпечення фінансової стабільності.

Зазначимо, що значний вплив на фінансову стійкість мають кредитні ризики. Кредитний ризик відображає зміну рівня негативно класифікованих кредитів у портфелях банків у майбутньому і потребу у створенні додаткових резервів для цих кредитів. Для ефективного управління кредитним ризиком необхідно проводити систематичний аналіз якісних та кількісних показників кредитного портфеля, а також працювати з простроченими кредитами. Аналіз кредитного портфеля допомагає розробити довгострокову фінансову стратегію з метою зменшення пов'язаного з цим ризику.

Розмір та види застави, які вимагає Банк, залежать від оцінки кредитного ризику контрагента. Банк встановив основні правила кваліфікації різних видів застави та параметрів оцінки. Основними видами отриманої застави є:

- у кредитах фізичним особам – житлова та інша нерухомість, автомобілі;
- у комерційних кредитах – нежитлова нерухомість, комерційна нерухомість, інша нерухомість, обладнання, інвентар і права на них, забезпечення.

Для оцінки очікуваних кредитних втрат використовуються такі основні вхідні дані:

- ймовірність дефолту (PD). Це ймовірність того, що позичальник не зможе виконати свої зобов'язання з повернення кредиту у встановлений термін. PD може бути визначена на основі історичних даних, статистичних моделей або оцінок ризик;

- рівень збитку у випадку дефолту (LGD). Це частка кредиту, яку банк очікує втратити у випадку, якщо позичальник не зможе повернути кредит. LGD враховує різні фактори, такі як наявність забезпечення, можливість відшкодування, структура позики тощо;

– актив у стані дефолту (EAD). Це сума, яка залишається невиконаною у випадку дефолту позичальника. EAD визначається як поточний баланс кредиту або його очікувана вартість в майбутньому, якщо позичальник вже заборгував

Дані ці показники в основному отримані з внутрішніх статистичних моделей та інших історичних даних і піддаються коригуванню для відображення зваженої за ймовірністю прогнозованої інформації.

Ймовірність дефолту (PD) – це оцінка ймовірності дефолту протягом певного періоду часу, яку розглядають у певний момент. Розрахунки здійснюються на основі статистичних моделей, які ґрунтуються на ринкових даних (якщо такі є) та внутрішніх даних, що включають якісні, так і кількісні фактори. Оцінка ґрунтується на історичних даних та поточних умовах, з урахуванням очікуваних майбутніх умов, які можуть вплинути на ймовірність дефолту.

Коефіцієнт дефолту (LGD) визначається як оцінка збитку, який виникає внаслідок дефолту. Цей показник базується на різниці між договірними грошовими потоками та очікуваними грошовими потоками кредитора, враховуючи грошові потоки, що надходять від будь-якого забезпечення. Моделі для оцінки втрат забезпечених активів включають такі фактори, як ступінь покриття застави, знижка при продажу, час реалізації застави, вартість реалізації застави, а також історичні дані про рівень та час стягнення. Моделі для оцінки втрат від незабезпечених активів враховують історичні дані про час відновлення та швидкість відновлення після дефолту.

Актив у стані дефолту (EAD) - це оцінка заборгованості активу на майбутню дату дефолту, враховуючи очікувані зміни боргу активу після звітної дати, такі як виплати основної суми та відсотків, а також очікуване зменшення кредитної заборгованості. Підхід Банку до моделювання EAD відображає очікувані зміни непогашеної заборгованості протягом терміну кредиту, які є прийнятними згідно з поточними умовами договору, такі як своєчасне погашення, зміни у використанні невикористаних зобов'язань та зменшення кредитного ризику до дефолту.

Оцінка кредитних збитків базується на ймовірності отримання середньої вартості позики. В результаті, оцінка резерву на очікувані кредитні збитки повинна бути однаковою, незалежно від того, хто її оцінює – окремо або з точки зору портфеля. Сукупна оцінка є більш практичною для активів з великим портфелем.

Отже, на основі аналізу кредитного портфелю та виконання банківських нормативів АТ «А-Банк» за період з 2020 по 2022 рік видно, що банк успішно збільшив регулятивний капітал, що перевищує вимоги Національного банку України. Показники достатності регулятивного та основного капіталу також покращились, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості. У той же час, спостерігаються коливання у показниках ліквідності, але вони залишаються на рівні, достатньому для виконання встановлених нормативів. Незважаючи на це, значний вплив на фінансову стійкість можуть мати кредитні ризики, які потребують систематичного моніторингу та оцінки.

Для подальшого зміцнення позицій банку варто акцентувати увагу на оптимізації кредитної політики та удосконаленні методів управління кредитними ризиками, щоб забезпечити стійкий розвиток і відповідність усім вимогам регуляторів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Проблеми управління кредитним портфелем банку та шляхи їх подолання

Управління кредитним портфелем є ключовим аспектом фінансової стійкості комерційного банку, проте воно також вносить значні виклики і ризики. Проблеми, пов'язані з кредитним портфелем, включають кредитний ризик, ліквідність та відсутність достатньої капіталізації. Шляхи подолання цих проблем включають удосконалення кредитних процедур, впровадження ефективних методів моніторингу ризиків, а також стратегічне планування для забезпечення стійкого розвитку банку в умовах змінюваної економічної кон'юнктури.

У зв'язку зі складними економічними викликами, що виникли протягом останніх років, особлива увага приділяється ефективному управлінню кредитним портфелем. Епідемія в Україні у період з 2019 по 2021 рік серйозно вплинула на економіку країни, що створило значні виклики для банківської системи. У 2022 році країна також стикалася з військовим станом, що ускладнило вже складну ситуацію.

Під впливом цих подій рівень проблемних кредитів значно зріс, що поставило перед банками серйозні завдання з управління ризиками та відновлення стабільності. У даному контексті, важливо розглянути проблему управління кредитним портфелем в АТ «А-банк» з метою досягнення фінансової стійкості та відновлення довіри до банку.

На рисунку 3.1 зображено ілюстрацію ситуації, де показано рейтинг банків за рівнем проблемних кредитів, що відображає відносну позицію АТ «А-банк» порівняно з іншими банками.

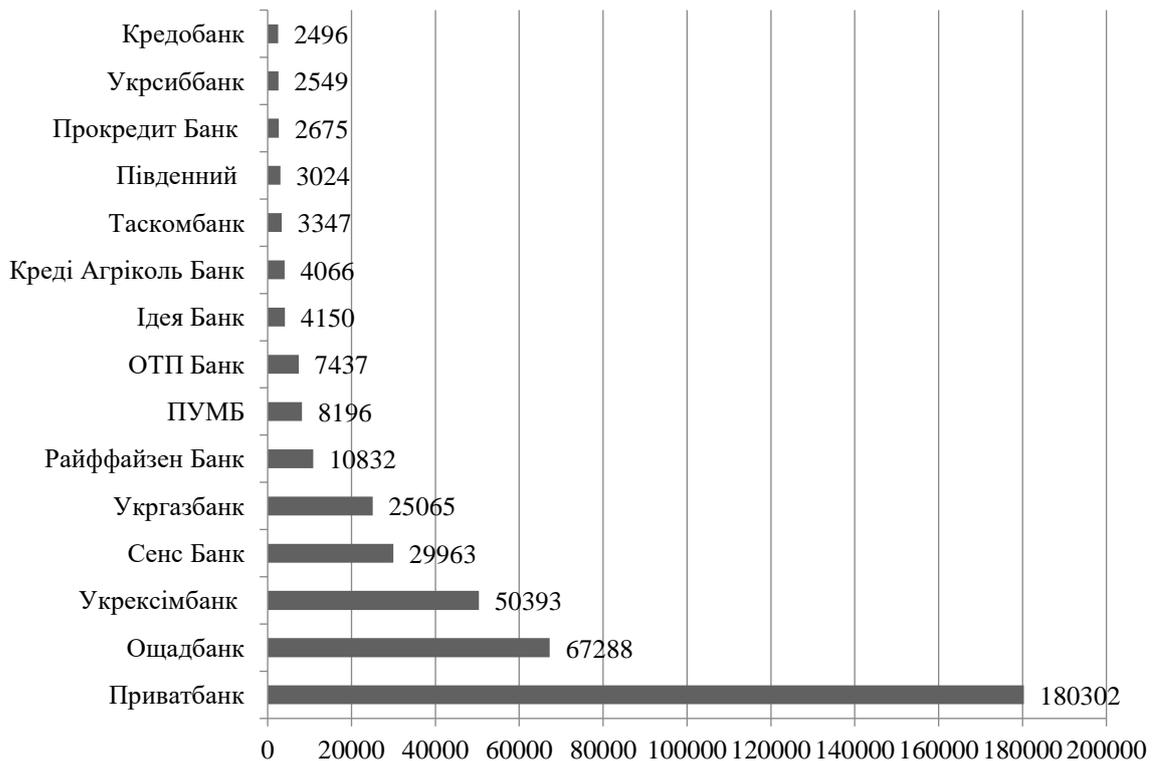

Рисунок 3.1 – Рівень не працюючих кредитів (NPL) банків в 2022 році в млрд. грн.

Джерело: [62]

Бачимо, що з початку подій в 2022 році постраждали майже всі банки. Порівняно з 2021 роком, обсяг непрацюючих кредитів банків збільшився в 2022 році на 20.1%, проте якщо не враховувати АТ «А-банк», то зріст обсягу непрацюючих кредитів становить 32,4%.

Щодо самого АТ «А-банк», який має 41,4% непрацюючих кредитів серед українських банків, то його рівень NPL виріс на 3%. Такий невеликий відсоток обумовлений тим, що основна частина NPL складається з кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом, які управляються як окремий портфель з 2016 року, і який банк поступово намагається погасити.

Прогнози на 2023-2024 роки не передбачають оптимістичного сценарію для економіки України. Продовження військового стану у країні створює додаткові виклики для банківської системи загалом, а також для АТ «А-банк».

Тривалість військового стану впливає на економічний клімат і може погіршити ситуацію з кредитним портфелем банку навіть далі.

Наслідки військового стану мають серйозні наслідки для економіки та фінансової системи країни. Ось деякі з них:

1. Зростання рівня проблемних кредитів. Військовий конфлікт часто призводить до зниження платоспроможності клієнтів через зниження доходів, втрату робочих місць або знищення майнових активів. Це може призвести до зростання проблемних кредитів у банках, так як клієнти можуть бути не в змозі вчасно виплачувати свої зобов'язання.

2. Зменшення платоспроможності клієнтів. Воєнний конфлікт може призвести до загострення економічних умов, що негативно впливає на фінансове становище бізнесів і населення. Це може призвести до зменшення платоспроможності клієнтів, які не зможуть погашати свої кредити або виплачувати відсотки.

3. Погіршення економічних показників країни. Військовий конфлікт призводить до зниження виробництва, експорту, інвестицій та інших ключових економічних показників. Це може відобразитися на загальному економічному здоров'ї країни, зменшити ВВП та призвести до збільшення безробіття.

4. Загроза стабільності фінансової системи. Військовий конфлікт створює значні нестабільності в фінансовій системі. Банки можуть стикатися зі збільшеним ризиком дефолту кредиторів, збитками через непрацездатність активів, зростанням кредитних втрат і загрозою банкрутства. Це може вплинути на довіру вкладників та інвесторів і викликати фінансову паніку.

Ці наслідки можуть нести значні ризики для АТ «А-банк» і вимагати ефективного управління кредитним портфелем для забезпечення фінансової стійкості та збереження довіри клієнтів.

Зростання рівня проблемних кредитів є однією з найбільших загроз для банку в умовах військового стану. Це може призвести до зниження прибутковості банку, збільшення витрат на створення резервів під знецінення активів та необхідності реструктуризації боргів клієнтів, які не можуть

виконувати свої зобов'язання. Зменшення платоспроможності клієнтів, особливо в умовах економічної нестабільності, зумовленої військовими діями, додатково погіршує ситуацію, що може призвести до збільшення кількості неплатоспроможних клієнтів та зниження обсягів кредитування.

Погіршення економічних показників країни впливає на всі сектори економіки, включаючи банківський. Це може призвести до зниження рівня інвестицій, збільшення безробіття та зниження доходів населення. Все це спричиняє зниження попиту на банківські послуги та збільшення ризиків неповернення кредитів. Загроза стабільності фінансової системи в умовах військового стану також є важливим фактором, так як підвищується ризик банківської паніки, відтоку депозитів та зниження ліквідності банківської системи в цілому.

Для керівництва банку буде доречним дотримуватися наступних пропозицій щодо кредитного портфеля банку, які можуть допомогти забезпечити більш ефективне управління кредитними ризиками та зменшити наслідки впливу військової агресії в країні.

По-перше, необхідно провести детальний аналіз кредитного портфеля з метою визначення найбільш ризикованих активів та клієнтів. Це дозволить вчасно виявити потенційні проблеми та розробити стратегії для їх мінімізації.

По-друге, слід запровадити більш жорсткі критерії оцінки кредитоспроможності нових клієнтів, враховуючи поточні економічні умови та можливі ризики. Це допоможе знизити ймовірність надання кредитів клієнтам з високим ризиком неплатоспроможності.

По-третє, необхідно розробити програми реструктуризації боргів для клієнтів, які зазнали впливу війни та тимчасово не можуть виконувати свої зобов'язання. Це може включати пролонгацію строків погашення, зниження процентних ставок або інші умови, які сприятимуть відновленню платоспроможності клієнтів.

По-четверте, важливо забезпечити достатній рівень резервів під можливі втрати за кредитами. Це дозволить банку залишатися фінансово стійким навіть у випадку значного зростання проблемних кредитів.

По-п'яте, слід активніше взаємодіяти з клієнтами, надаючи їм консультації та підтримку у складних фінансових ситуаціях. Це допоможе зберегти довіру клієнтів до банку та сприятиме більш ефективному управлінню кредитними ризиками.

Банку важливо регулярно аналізувати валютні ризики, зокрема оцінювати можливі наслідки коливань курсів валют на кредитний портфель. Зауважимо, що важливо розробляти прогнози для різних сценаріїв і використовувати інструменти ризик-менеджменту для зменшення негативного впливу коливань курсів.

Ключові етапи аналізу та створення прогнозу включають:

1. Збір та аналіз даних. Цей етап передбачає збір і обробку інформації про валютні коливання, економічні показники, політичні та геополітичні фактори. Використовуються різні джерела інформації, щоб отримати повний обсяг даних для подальшого аналізу.

2. Оцінка валютних ризиків: оцінка потенційних втрат або прибутків, які можуть виникнути через зміни валютних курсів. Це оцінка валютного складу активів банку, кредитів та інших фінансових інструментів.

3. Ідентифікація ключових факторів. Тут аналізується вплив макроекономічних тенденцій, політичної стабільності та інших факторів на валютні курси для розуміння основних трендів та ризиків.

4. Розробка прогнозів валютних курсів: використовуються статистичні моделі, фундаментальний аналіз та експертні оцінки для прогнозування майбутніх валютних курсів і їх впливу на кредитний портфель.

5. Розробка стратегій зменшення валютних ризиків: використання методів хеджування, диверсифікацію валютного портфеля та застосування фінансових похідних інструментів для зменшення впливу валютних коливань на фінансові показники банку.

6. Моніторинг та коригування стратегій: відстеження ефективності використаних методів управління валютними ризиками та їх впливу на фінансові показники. Потреба в коригуванні стратегій для підтримки оптимального управління ризиками.

Для отримання найбільш точних прогнозів валютних ризиків рекомендується використовувати комбінацію фінансових похідних інструментів, таких як форвардні контракти, опціони або свопи, для захисту від небажаних курсових ризиків. Ці інструменти дозволяють банкам ефективно управляти ризиками, пов'язаними зі змінами валютних курсів, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності.

Так, наприклад, банк може укласти форвардний контракт на покупку або продаж валюти за фіксованим курсом у майбутньому. Це дає можливість заздалегідь знати вартість валюти, яка буде використана для проведення операцій, що допоможе уникнути негативного впливу курсових коливань. Наприклад, якщо банк очікує отримати надходження у доларах США через шість місяців, він може укласти форвардний контракт на продаж цих доларів за поточним курсом, таким чином зафіксувавши вартість і зменшивши ризик втрат від можливого зниження курсу.

Опціони надають право, але не зобов'язання, купувати або продавати валюту за заздалегідь визначеним курсом у майбутньому. Використання опціонів дає змогу банку забезпечити захист від небажаних курсових коливань, зберігаючи при цьому можливість отримати вигоду від сприятливих змін курсу. Наприклад, банк може придбати опціон на покупку валюти, якщо очікує підвищення її курсу, або опціон на продаж, якщо очікує зниження.

Валютні свопи дозволяють обмінювати суми в одній валюті на еквівалентні суми в іншій валюті на певний період часу, що допомагає управляти валютними ризиками та забезпечувати ліквідність. Свопи можуть бути корисними, коли банк має зобов'язання в одній валюті, але активи в іншій. За допомогою свопу банк може обміняти ці активи на потрібну валюту та уникнути ризиків, пов'язаних зі зміною курсу.

Серед основних переваг використання фінансових похідних інструментів:

– захист від ризиків. Основною перевагою використання фінансових похідних інструментів є захист від валютних ризиків, що дає змогу банку зберігати фінансову стабільність та передбачуваність;

– гнучкість. Похідні інструменти забезпечують гнучкість у управлінні валютними ризиками, так як дозволяють адаптувати стратегії відповідно до змін ринкової ситуації та потреб банку;

– фінансове планування. Використання таких інструментів сприяє точнішому фінансовому плануванню та прогнозуванню, що важливо для ефективного управління ресурсами та підтримки стабільності в умовах волатильності ринку.

Загалом, впровадження комбінації фінансових похідних інструментів дає змогу банку ефективніше управляти валютними ризиками, зберігати фінансову стабільність та забезпечувати довгострокову конкуренто-спроможність в умовах мінливого економічного середовища [47].

Також важливо відзначити, що ці інструменти можуть бути використані для оптимізації кредитного портфеля та зниження валютних ризиків. Наприклад, банк може укласти своп, де він обмінює процентні платежі або головні суми з іншою стороною, що має валютний ризик, з метою зменшення ризику валютних коливань. Це дасть змогу банку зберегти стабільність валютних потоків та знизити ступінь вразливості до курсових ризиків.

Проте, головним методом зменшення ризику кредитного портфеля банку є перегляд надання кредитів певній групі клієнтів, які є більш вразливими до поточних умов в країні.

До цієї категорії слід віднести групи клієнтів, яких майно застави може постраждати від прямих ракетних уражень країни агресора або знаходиться поблизу стратегічних будівель або подібним місця які вже підвергалися цілями враження, наприклад електростанції, ТЕЦ, ГЕС, адміністративні об'єктів та великі будівлі які виділяються на фоні забудівлі на прикладі готелів [32].

Також до цієї категорії треба віднести групу клієнтів майно застави знаходиться біля кордонів країни агресора та особливо неподалік лінії вогню від окупованих територій, так як там шанс отримання збитків від руйнувань високий. Тому для комісії банку буде правильним рішенням відмовитися від подібних операцій за останню групою в сторону зменшення ризикового навантаження. Що до першої групи, вірогідність збитків менша, тому доцільнішим буде акцентувати увагу на створення додаткових резервів, особливо на об'єкти які мають більший шанс враження на зимовий період.

В табл.3.1 наведено вартість збитків від військових дій і потреб на кінець 2022 року.

Таблиця 3.1

Вартість збитків від військових дій і потреб на кінець 2022 року в млрд дол.

США

Сектор	Пошкодження	Відношення
Житло громадян	50,4	38%
Транспорт	35,7	26%
Промисловість і торгівля	10,9	8%
Енергетика і добувні галузі	10,6	8%
Сільське господарство	8,7	7%
Водопостачання	2,2	6%
Телекомунікація	1,6	5%

Джерело: [47]

Бачимо, що найбільш значущими втратами є пошкодження житла громадян, що складають 38% від загальної суми, та транспортний сектор, який становить 26%. Ці сектори є критичними для відновлення інфраструктури та підтримки життєвих функцій населення після конфлікту. Промисловість і енергетика також понесли суттєві збитки, що підкреслює важливість їх відновлення для економічного відновлення країни.

Сектори водопостачання та телекомунікацій, хоча і не є найбільшими за обсягом збитків, відіграють критичну роль у забезпеченні основних життєвих потреб та зв'язку в умовах кризи. Загальний обсяг збитків в 130,1 млрд доларів

США підкреслює серйозний вплив військових конфліктів на економіку та життя громадян країни.

Зауважимо, що для звичайного процесу кредитування буде важливим посилити процедури оцінки кредитоспроможності клієнтів, з урахуванням економічних та політичних ризиків. Введення більш жорстких критеріїв та аналізу ризиків на основі збитків по секторах від військових дій, згідно таблиці 3.1, може допомогти знизити ймовірність невиконання і покращити якість кредитного портфеля.

У Київській та Донецькій областях є найбільша кількість пошкодженого житлового фонду. У разі загострення ситуації в ризикових регіонах, банк повинен приймати відповідні заходи для зниження збитків великих клієнтів або власних активів, наприклад, надати можливість замінити заставу на інші активи, які знаходяться в безпечніших місцях. Банк може розглянути перегляд умов кредитування для клієнтів, які опинились у складній ситуації, наприклад, змінити відсоткову ставку або терміни погашення, щоб полегшити фінансове навантаження на клієнта та допомогти йому впоратися з труднощами. Також банк може надати консультації з управління ризиками, фінансового планування або розробки стратегії, а також допомогти у переміщенні майна та співпраці зі страховими компаніями.

Отже, управління кредитним портфелем банку є складним завданням, особливо в умовах економічних нестабільностей та геополітичних криз. Проблеми, такі як зростання рівня непрацюючих кредитів, вимагають від банківських установ вдосконалення кредитних процедур та впровадження ефективних стратегій моніторингу ризиків.

Ключовими шляхами подолання цих проблем є вдосконалення процесів кредитування з урахуванням секторних ризиків, розвиток інноваційних підходів до управління ризиками та використання фінансових інструментів для зменшення валютних коливань. Додатково, важливо зосередитися на підтримці клієнтів у складних економічних умовах шляхом надання фінансових консультацій та індивідуальних підходів до управління їх кредитними

обов'язками. Ці заходи дозволять зберегти стійкість банку і підвищити довіру клієнтів, забезпечуючи управління кредитним портфелем на високому рівні ефективності та стійкості.

3.2. Інноваційні підходи до оцінки кредитного портфеля банку

Інноваційні підходи до оцінки кредитного портфеля банку є важливою складовою стратегії управління фінансовими ризиками в сучасних умовах. Вони включають застосування передових технологій аналізу даних, розробку складних моделей прогнозування ризиків, а також персоналізовані підходи до кожного клієнта, направлені на забезпечення оптимального співвідношення між доходами та ризиками для банку.

Зауважимо, що нині війна має значний вплив на економічну ситуацію. Це проявляється у зниженні ділової активності, зростанні безробіття, падінні доходів населення та знеціненні національної валюти. Нестабільна політична та воєнна ситуація призвела до зниження довіри бізнесу до економічного середовища. Це зменшило інвестиційні потоки, так як компанії стали більш обережними щодо можливостей вкладання коштів у таких умовах. Також виникли обмеження в доступі до ресурсів, таких як електроенергія, логістичні маршрути та інші інфраструктурні можливості. Це ускладнило функціонування підприємств та обмежило їх можливості для розвитку.

Завдяки нестабільності та загрозі військових дій, бізнес стикнувся з додатковими ризиками. Багато компаній були змушені переглянути свої стратегії розвитку або призупинити реалізацію нових проєктів, чекаючи стабілізації ситуації. У певних регіонах країни спостерігалось скорочення виробництва та обсягів збуту, що загалом вплинуло на економічні показники та ділову активність компаній.

У зоні військових дій підприємства були змушені зменшити або припинити виробництво через різні обставини, такі як зруйнована інфраструктура, перерви у поставках сировини або відсутність ринку збуту. Нестабільність, спричинена

війною, призвела до порушення роботи бізнесу через перерви в поставках, втрату обладнання та інфраструктури. Це змусило компанії скоротити штат працівників або повністю припинити роботу, що призвело до звільнення всього персоналу.

Різде зниження споживчого попиту, скорочення інвестицій та інші негативні фактори також позначилися на рівні безробіття. Втрата стабільної роботи призвела до зменшення доходів або втрати заробітку взагалі багатьох українців. Війна змусила багатьох людей залишати свої домівки через нестабільність та необхідність адаптації до нових умов життя. Зростання цін на основні товари та послуги через перерви в поставках, зниження виробництва та загальну економічну нестабільність має вплив на зменшення купівельної спроможності населення та їх доходи.

Умови воєнного стану змінили споживчі звички багатьох людей, що призвело до збільшення витрат на товари першої необхідності та зменшення витрат на товари чи послуги розкоші. Ці фактори призвели до зростання ризиків невиконання кредитних зобов'язань позичальниками та зниження кредитоспроможності клієнтів банків.

До 2022 року спостерігалася тенденція до зростання кредитного портфелю українських банків з одночасним зниженням обсягу непрацюючих кредитів (NPL). Кредити, що надані суб'єктам господарювання, зросли на 46,2 млрд гривень (6,2%), а кредити, що надані фізичним особам, зросли на 43,1 млрд гривень (21,6%), при цьому NPL знизився на 10,5 відсоткових пунктів – до 27,3%.

З початком повномасштабної військової агресії проти України ситуація значно змінилася: обсяг кредитів, наданих юридичним особам на початок 2023 року зріс лише на 5,9 млрд. гривень (0,7%), а обсяг кредитів, наданих фізичним особам, скоротився майже на 32,7 млрд. гривень (13,5%), при цьому частка непрацюючих кредитів у банківській системі країни зросла на 10,9 відсоткових пунктів – до 38,1%.

На початок 2024 року ситуація дещо стабілізувалася, зокрема: частка непрацюючих кредитів зменшилася на 0,8 відсоткового пункту – до 37,4%; обсяг кредитів, наданих суб'єктам господарювання, скоротився на 17,5 млрд гривень

(2,2%), а обсяг кредитів, наданих фізичним особам, зріс на 12,6 млрд гривень (6%).

Українські банки, знаходячись в умовах невизначеності, стикаються з викликами, які вимагають адаптації кредитних стратегій до нових реалій, що виникли внаслідок воєнного стану. Для цього вони повинні застосовувати різноманітні інноваційні підходи, зокрема використання фінансових технологій (FinTech) та онлайн-платформ для оцінки кредитного ризику і швидкої обробки кредитних заявок. Це допоможе кредитним установам приймати відповідні рішення швидше та ефективніше.

Основні напрями удосконалення кредитування включають:

1. Використання широкого спектру інформації з відкритих джерел, включаючи дані з соціальних мереж, мобільних даних та інших джерел, для оцінки кредитного ризику є інновацією в сучасній фінансовій сфері. Підходячи до оцінки кредитоспроможності з такою широкою базою даних, фінансові установи можуть здійснювати більш детальний аналіз платіжної здатності клієнтів.

Використання соціальних мереж дає змогу отримати додаткову інформацію про звички та поведінку особистості, що може впливати на її фінансове становище. Наприклад, активність у фінансових групах чи спільнотах може свідчити про фінансову дисципліну.

Мобільні дані, такі як історія використання послуг і платіжні звички, також можуть бути корисними для прогнозування кредитоспроможності клієнтів. Аналіз патернів споживання та регулярності оплати може вказати на стабільність фінансових потоків.

Збір та аналіз цих даних може дозволити виявити ризики, які були б важко виявити традиційними методами оцінки кредитоспроможності. Наприклад, швидкі зміни в платіжних звичках чи невеликі, але систематичні затримки у платіжках можуть бути показником майбутніх проблем.

Інтеграція цих даних в процес прийняття рішень про кредитування може допомогти фінансовим установам уникнути неплатоспроможних клієнтів та

зменшити кількість неповернених кредитів. Це покращує загальний рівень управління ризиками в банківській системі.

Звичайно, при використанні таких даних виникають етичні питання щодо конфіденційності та приватності особистої інформації. Необхідно розробляти строгі політики збереження даних та забезпечення їх захисту від несанкціонованого доступу.

Незважаючи на це, використання широкого спектру джерел для оцінки кредитного ризику має потенціал значно покращити точність визначення фінансової надійності клієнтів і забезпечити більш стійке функціонування фінансових установ у сучасному цифровому середовищі.

2. Розвиток програм мікрокредитування та соціальних позик відіграє важливу роль у підтримці малого бізнесу та осіб, які перебувають у вразливих групах, особливо в умовах кризи. Ці програми надають доступ до фінансування тим, хто має обмежені можливості отримання кредитів в традиційних банках.

Мікрокредитування часто спрямоване на надання невеликих сум грошей без довгострокових гарантій чи великих обов'язкових внесків, що робить його особливо вигідним для малих підприємств та стартапів. Це допомагає знижувати бар'єри для вступу на ринок та сприяє підтримці підприємницької активності в умовах економічної нестабільності.

Соціальні позики, зазвичай, направлені на групи з низьким рівнем доходу, людей з інвалідністю, жінок та інших вразливих категорій. Ці програми не лише надають фінансову підтримку, але й пропонують освітні та консультаційні послуги для підвищення фінансової грамотності та підтримки стійкості відповідних груп на ринку праці.

Умови кризи підсилюють потребу у таких програмах, так як вони забезпечують стабільність та збереження робочих місць у вразливих групах населення. Вони також можуть сприяти економічному відновленню, дозволяючи підприємцям отримати доступ до необхідних ресурсів для відновлення чи розширення своїх бізнесів.

Однак існує необхідність у відповідному регулюванні цих програм для забезпечення їх ефективності та уникнення зловживань. Крім того, важливо враховувати соціальну відповідальність учасників таких програм, щоб забезпечити, що фінансова допомога спрямовується на розвиток та покращення умов життя вразливих груп.

У підсумку, розвиток програм мікрокредитування та соціальних позик є важливим кроком у наданні фінансових послуг доступнішими та сприяє включенню різних соціальних груп у економічні процеси, що є ключовим для сталого розвитку суспільства.

3. Запровадження гнучких умов кредитування, таких як підвищення терміну погашення або зниження вимог до стандартних документів, є важливим кроком для залучення більшого числа клієнтів, особливо в умовах надзвичайних обставин, таких як економічні кризи чи природні катастрофи.

Підвищення терміну погашення кредитів дає змогу клієнтам мати більше часу на повернення коштів, що особливо актуально в періоди економічної нестабільності, коли можуть виникати тимчасові фінансові труднощі. Це дає змогу зменшити тиск на платіжну здатність клієнтів і забезпечити їм можливість відновлення фінансової стабільності.

Зниження вимог до стандартних документів також сприяє більшому доступу до кредитних ресурсів. У ситуаціях надзвичайних обставин, коли клієнти можуть мати обмежений доступ до необхідної документації (наприклад, через втрату чи пошкодження документів під час природної катастрофи), зниження адміністративних бар'єрів стає критичним для того, щоб забезпечити ними доступ до фінансових ресурсів у важливий момент.

Ці заходи сприяють збереженню фінансової ліквідності у суспільстві в часи кризи, що дає змогу знижувати ризики виникнення системних проблем у фінансовій системі та підтримує економічну активність. Окрім того, вони сприяють підтримці підприємств та індивідуальних підприємців, які є важливими ланками економіки.

Запровадження гнучких умов кредитування може стати ефективним інструментом для регулювання економічних коливань і забезпечення стабільності в умовах надзвичайних обставин. Важливою складовою такого підходу є також постійне моніторинг та аналіз ризиків, щоб уникнути небажаних наслідків для фінансових установ і суспільства в цілому.

У підсумку, запровадження гнучких умов кредитування під час надзвичайних обставин є стратегічно важливим кроком для забезпечення фінансової стійкості і підтримки економічного розвитку, сприяючи залученню більшого числа клієнтів і збереженню соціальної стабільності.

4. Співпраця між урядовими органами, банками та місцевими громадами для розробки програм підтримки кредитної доступності є важливим механізмом, що дає змогу мобілізувати фінансові ресурси та забезпечити ефективну підтримку в умовах кризи.

Урядові органи грають ключову роль у створенні правових умов та регуляторних рамок, які сприяють розвитку імплементації таких програм. Вони можуть надавати стимули для банківського сектору, наприклад, через фіскальні або податкові пільги, що сприяють розширенню доступу до кредитів для малого бізнесу та вразливих груп населення.

Банки, зі свого боку, можуть розробляти і впроваджувати спеціалізовані кредитні продукти, які враховують потреби різних сегментів ринку, а також умови та ризики, що виникають в умовах кризи. Спільна робота з урядовими структурами дає змогу банкам краще розуміти потреби та обмеження своїх клієнтів, що є ключовим для успішного впровадження програм.

Місцеві громади, в свою чергу, можуть забезпечити важливий контекстний аспект із пізнанням місцевих потреб та можливостей. Вони можуть виступати посередниками між банками та місцевими підприємствами чи громадянами, допомагаючи визначати конкретні фінансові інструменти та програми, які найбільше відповідають місцевим потребам.

Така співпраця дає змогу максимально ефективно використовувати наявні фінансові ресурси та забезпечити їхнє спрямування на підтримку тих, хто

найбільше потребує. Вона також сприяє покращенню фінансової включеності та розвитку місцевих економік, що є критично важливим у часи кризи, коли підтримка малих і середніх підприємств є особливо актуальною для стабілізації економічної ситуації.

Узагальнюючи, співпраця між урядовими органами, банками та місцевими громадами для розробки програм підтримки кредитної доступності є стратегічно важливим механізмом, який сприяє ефективному використанню фінансових ресурсів та забезпечує стабільність умов у кризових ситуаціях.

Ці напрями удосконалення кредитування в умовах війни сприятимуть забезпеченню кредитної доступності в умовах воєнного стану, підтримці життєдіяльності населення України та стабілізації економіки країни.

Іншим важливим аспектом є необхідність розробки нових підходів для задоволення фінансових потреб держави та бізнесу, особливо в контексті програми уряду «Доступні кредити 5-7-9%». Національний банк України вживає заходів для стимулювання ринкового попиту на державні облігації, які використовуються для фінансування державного бюджету та військових потреб, але не розглядає пряме фінансування бюджету як основне джерело фінансування.

Для зменшення ризиків кредитування в умовах війни, банки повинні застосовувати комплексний підхід:

1. Розподіл кредитних портфельів та уникнення надмірної концентрації в певних галузях, що дає змогу знизити вразливість до галузевих потрясінь.
2. Посилення оцінки кредитоспроможності позичальників, особливо новостворених підприємств, які характеризуються підвищеними ризиками, є важливим чинником.
3. Застосування гнучких підходів до реструктуризації кредитів для клієнтів, постраждалих внаслідок війни, що сприятиме підтримці їх фінансової стійкості. Ці стратегії направлені на зменшення впливу військових подій на кредитний портфель і забезпечення стабільності банківської системи.

Для забезпечення доступності кредитів для клієнтів, які потребують фінансової допомоги, банки можуть вживати наступні заходи. По-перше, розширення програм державних гарантій та субсидування відсоткових ставок, особливо для мікро- та малих підприємств, дає змогу знизити фінансове навантаження на позичальників і сприяє їх фінансовому відновленню. По-друге, спрощення процедур кредитування та зниження вимог до застави для клієнтів, які постраждали від війни, значно підвищує доступність кредитних ресурсів та допомагає їм в утриманні бізнесу. Нарешті, забезпечення фінансової підтримки аграрному сектору та іншим критичним галузям, таким як продовольча безпека, є ключовим аспектом, щоб забезпечити стабільність економічного розвитку країни в умовах кризи. Такі заходи допомагають зберегти життєво важливі сектори економіки та знижують загальний негативний вплив військових конфліктів на фінансову систему країни.

Загалом, адаптація кредитних стратегій банків до нових реалій воєнного стану вимагає комплексного підходу, що поєднує державні програми підтримки, пошук альтернативних джерел фінансування та гнучкі підходи до оцінки ризиків та кредитування клієнтів.

Доступність кредитів у період війни є складною проблемою, яка потребує комплексного підходу. Війна в Україні значно вплинула на економічну ситуацію, знизивши ділову активність, зростання безробіття та зниження купівельної спроможності національної валюти. Нестабільність призвела до зменшення довіри бізнесу, обмеження доступу до ресурсів та збільшення ризиків. Українські банки стикаються з викликами, які вимагають адаптації своїх стратегій до нових умов.

Для забезпечення кредитної доступності, вони повинні використовувати інноваційні підходи та співпрацювати з іншими суб'єктами. Розвиток фінансових технологій, використання широкого спектру інформації та програм мікrokредитування можуть полегшити ситуацію та зробити фінансові послуги більш доступними, особливо в умовах кризи.

На нашу думку, окрім усього вище зазначеного, інноваційні підходи до оцінки кредитного портфеля банку включають в себе використання передових технологій та аналітичних методів для збору, аналізу і використання інформації про клієнтів і їх кредитну історію. Деякі з них згруповані в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Інноваційні підходи до оцінки кредитного портфеля банку

№ п/п	Підхід	Характеристика
1	2	3
1	Використання штучного інтелекту і машинного навчання	Банки використовують алгоритми машинного навчання для прогнозування кредитного ризику на основі великої кількості даних. Це дає змогу вдосконалювати моделі кредитного скорингу і швидше виявляти потенційні проблеми
2	Аналіз Big Data	Збільшення обсягів даних, що стають доступними банкам, дає змогу здійснювати більш точний аналіз кредитних ризиків і виявляти патерни поведінки клієнтів
3	Використання блокчейн технологій	Блокчейн може забезпечити безпеку даних і підтвердження ідентичності клієнтів, що дає змогу зменшити шахрайства та спростити процеси взаємодії з клієнтами
4	Аналітика реального часу	Застосування технологій, що дають змогу аналізувати дані миттєво, дає змогу банкам оперативно реагувати на зміни в кредитному портфелі і мінімізувати ризики
5	Кредитування на основі даних з IoT	Використання даних з різних пристроїв Internet of Things (IoT) для оцінки кредитного ризику, зокрема в секторах, таких як мікрокредитування або фінансування для сільського господарства
6	Краудлендінг і платформи з обміну кредитами	Використання нових платформ і моделей, таких як краудлендінг або P2P-кредитування, які дають змогу банкам ефективніше збирати і аналізувати дані про обсяги кредитів

Джерело: складено автором самостійно

На нашу думку, ці інновації допоможуть банку покращити точність оцінки кредитного ризику, знизити витрати та оптимізувати управління кредитним портфелем.

Отже, інноваційні підходи до оцінки кредитного портфеля банку є критично важливим елементом стратегії управління фінансовими ризиками в сучасних умовах. Вони включають застосування передових технологій аналізу

даних, що дають змогу здійснювати більш точну оцінку кредитоспроможності клієнтів на основі розширеного набору даних. Розвиток складних математичних моделей прогнозування ризиків дає змогу зменшити вплив людського фактору та підвищити об'єктивність прийняття рішень. Персоналізовані підходи до кожного клієнта забезпечують оптимальне співвідношення між доходами та ризиками для банку, що сприяє підвищенню кредитної якості портфеля.

Використання інноваційних фінансових технологій, таких як FinTech рішення та онлайн-платформи, спрощує процеси кредитування та знижує час на прийняття рішень. Ці підходи також дають змогу банкам ефективно реагувати на економічні та політичні виклики, зменшуючи ризики в умовах нестабільності. Впровадження гнучких стратегій оцінки та кредитування сприяє підтримці клієнтів у складних економічних умовах та допомагає зберегти стабільність банківської системи. Наприклад, в умовах воєнного конфлікту або економічної кризи, інноваційні підходи стають ключовим інструментом для збереження кредитоспроможності та фінансової стійкості клієнтів та банку в цілому.

3.3. Перспективні напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банку

Перспективні напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банку в сучасних умовах включають в себе використання передових технологій аналізу даних, розробку складних моделей прогнозування ризиків та персоналізовані підходи до кожного клієнта. Ці стратегії направлені на зниження кредитних втрат, підвищення кредитної безпеки та забезпечення стабільності фінансових показників банку в умовах високої конкуренції та економічної нестабільності.

Одним з найважливіших завдань управління кредитною діяльністю є формування кредитного портфеля банку та оцінка його ефективності. Банк формує кредитний портфель певного типу залежно від своїх цілей. Кредитний портфель є характеристикою портфеля, яка відображає співвідношення

дохідності та ризику. Ефективним вважається кредитний портфель, який має високу дохідність при прийнятному рівні ризику.

Основна мета управління кредитною діяльністю полягає в організації ефективного розміщення коштів банку в кредити з метою забезпечення оптимального рівня кредитного ризику, ліквідності, одержання прибутку від позичкових операцій та відповідності діяльності банку потребам економічної політики держави та інших факторів.

Щоб досягти цієї мети, банк формує кредитний портфель відповідно до своїх стратегічних цілей, ризикових настанов та регуляторних вимог. В залежності від ринкових умов та стратегії банку, кредитний портфель може складатися з різних типів кредитів, таких як корпоративні, роздрібні, іпотечні тощо.

Для оцінки ефективності кредитного портфеля важливо враховувати його дохідність та ризикованість. Дохідність портфеля визначається сумарним потенційним прибутком від кредитів, включаючи відсотковий дохід та інші виторги, мінус витрати на кредитне управління. Однак основна увага зосереджується на оцінці ризику.

Ризик кредитного портфеля включає кредитний ризик (ймовірність неповернення позикових коштів або процентів) та інші типи ризиків, такі як процентний ризик, ризик зміни валютних курсів, ризик концентрації, ліквіднісний ризик тощо. Оптимальний кредитний портфель має балансувати між різними видами ризику, щоб забезпечити стабільність прибутковості у різних економічних умовах.

Ефективність кредитного портфеля оцінюється на основі таких показників, як рентабельність активів, коштової дохідності, показників ризику та капітальних показників банку. Це дозволяє банку не лише забезпечити стійке функціонування, але й залучати необхідні фінансові ресурси для подальшого розвитку та зростання.

Основними причинами зниження ефективності кредитного портфеля та банківської діяльності є:

– формування значних резервів для покриття можливих втрат з активних операцій є важливою стратегією для фінансових установ, особливо для банків, які надають кредити. Ця практика дозволяє зменшити ризик фінансових втрат внаслідок неповернення кредитів або інших можливих проблем з активами. Хоча створення резервів призводить до зменшення прибутковості кредитного портфеля, воно сприяє збереженню стійкості банку в умовах економічної нестабільності.

Банки враховують різноманітні фактори, такі як ризикованість позичальників, стан економіки та зміни в регулятивному середовищі, при визначенні необхідного рівня резервів. Наприклад, під час економічної рецесії або кризи попит на кредити може знижуватись, що може погіршити фінансові показники банку. Однак наявність адекватних резервів дозволяє зменшити вплив неповернення кредитів на капітал банку та забезпечити його стійкість. Підсилення регулювань у сфері фінансів також підштовхує банки до посилення резервування, щоб уникнути системних ризиків і забезпечити дотримання нормативних вимог. Таким чином, хоча створення резервів може тимчасово вплинути на прибутковість, воно є необхідним елементом фінансової стратегії банку для забезпечення його довгострокової стійкості та успішної діяльності в умовах ринкових коливань;

– продаж проблемних кредитів за ціною, нижчою за їх балансову вартість, є одним із методів зниження ризику та оптимізації кредитного портфеля банку. Однак такий підхід також несе певні ризики та може вплинути на фінансове положення установи. Важливо розуміти, що продаж кредитів з можливими втратами за зниженою ціною може призвести до збитків для банку, так як втрати, що будуть віднесені до операційної діяльності, можуть перевищити очікувані вигоди від миттєвого звільнення капіталу.

При реалізації цього підходу банки повинні враховувати не лише поточні втрати від продажу, але й можливі наслідки для кредитного репутації, а також можливі втрати, які вони можуть понести в результаті майбутніх судових справ або негативного впливу на їх ділову репутацію;

– зниження доходів від основної кредитної діяльності може статися у разі низької підприємницької активності в економіці та зростання витрат на залучення ресурсів для банку. У ситуаціях економічного спаду або низької активності підприємств попит на кредити зазвичай зменшується, так як компанії зменшують свої інвестиційні та розвиткові плани. Це може призвести до зниження обсягів виданих кредитів банком та відповідно до зниження доходів від процентів, які вони отримують за ці кредити.

Пониження кредитної активності також може зумовити конкурентний тиск серед банків, які почнуть знижувати відсоткові ставки для залучення нових клієнтів. Це в свою чергу може призвести до подальшого зменшення доходів від кредитної діяльності, особливо якщо процентні ставки на ринку знижуються.

Зростання витрат на залучення ресурсів також є чинником, що впливає на фінансові результати банку в умовах низької активності економіки. У таких умовах банки можуть змушені збільшувати рекламні витрати, підвищувати винагороди за залучення клієнтів або навіть вдаватися до інших стратегій для підтримання своєї клієнтської бази та ринкової позиції.

Отже, низька підприємницька активність та зростання витрат на залучення ресурсів можуть значно вплинути на фінансові показники банку, зокрема на доходи від основної кредитної діяльності, і вимагати від нього адаптації стратегій для збереження стабільності та конкурентоспроможності;

– зростання витрат на залучення ресурсів для банку викликає значні виклики у забезпеченні прибутковості його кредитної діяльності. Підвищення ставок на депозити, які є одним із основних джерел залучення коштів для подальшого кредитування, може значно збільшити витрати банку на процентні виплати своїм клієнтам. Крім того, витрати на маркетинг і рекламу, спрямовані на залучення нових клієнтів та збереження існуючих, також збільшують загальні операційні витрати установи. Окрім вищезазначених витрат, зростання вартості капіталу, необхідного для залучення коштів на ринку, може відігравати значну роль у збільшенні витрат банку на фінансування. Зокрема, витрати на емісію

облігацій або привласнення інвестицій можуть бути значно впливати на фінансові результати установи.

Всі ці фактори збільшують загальні витрати банку та можуть значно впливати на його прибутковість. У таких умовах банк може шукати стратегії для оптимізації витрат, наприклад, оптимізацію процесів залучення коштів чи розвиток альтернативних джерел фінансування, щоб зберегти свою конкурентоспроможність і стабільність у довгостроковій перспективі.

Для виявлення резервів підвищення ефективності кредитного портфеля вітчизняних банків важливе значення має розроблення методики управління фінансовими результатами банківських установ.

Ефективність управління кредитною діяльністю банку справді визначається його фінансовими результатами, які в свою чергу залежать від збалансованого підходу до прибутковості та керування кредитними ризиками. Підвищення прибутковості при підвищеному рівні ризикованості можливе за умови ефективного керування ризиками та використанням адекватних інструментів оцінки й моніторингу кредитного портфеля. З іншого боку, зменшення ризику при збереженні прибутку може бути досягнуто шляхом правильного розподілу ресурсів, диверсифікації кредитного портфеля, а також використанням технологій для автоматизації процесів управління ризиками.

Вибір найоптимальніших інструментів впливу на ефективність кредитного портфеля великою мірою залежить від обраних методів управління кредитним ризиком. Це може включати в себе використання різноманітних аналітичних моделей для прогнозування ризиків, впровадження стратегій забезпечення, а також активне моніторинг та управління портфелем на основі регулярного оновлення ризик-профілю кожного кредиту чи клієнта. Окрім того, банк може розвивати спеціалізовані підходи до роботи з різними типами клієнтів або секторами економіки, що також впливає на загальну ефективність його кредитного портфеля.

Прогнозування кредитного ризику можна забезпечити за допомогою матриці кредитних рішень (таблиця 3.2), що дасть змогу впливати на ефективність кредитного портфеля.

Таблиця 3.3

Матриця кредитних рішень

Рівень ризику кредитного портфелю	Ріст кредитного портфелю	Стабільність кредитного портфелю	Зменшення кредитного портфелю
Середній	Збільшення кредитного ризику не відповідає зростанню кредитного портфеля та доходності	Невизначеність стосовно динаміки розвитку кредитного портфеля при одночасному збільшенні кредитного ризику	Постійний негативний тренд полягає в зменшенні кредитного портфеля та погіршенні якості кредитів
Напрями дій	Рекомендується переглянути методи ідентифікації та управління кредитним ризиком і покращити оцінку кредитоспроможності позичальника	При аналізі кредитної політики варто звернути увагу на управління кредитним ризиком та методику кредитування позичальників	Цілком доцільно переглянути стратегію кредитування для забезпечення доступності кредитів клієнтам та мінімізації кредитного ризику
Високий	Збільшення кредитного портфеля відбувається за великої ризикованості та зниженням доходності	Зі зростанням частки проблемних кредитів спостерігається негативна динаміка кредитування	У контексті зменшення кредитної діяльності спостерігається зростання кредитного ризику
Напрями дій	Рекомендовано не тільки переглянути політику кредитування, але й переглянути методику надання кредитів. Варто вжити заходи для зменшення та обмеження кредитного ризику.	Метою є покращення управління кредитним ризиком та проблемними кредитами, а також забезпечення відновлення доходності. Одночасно планується збільшення обсягів кредитування при зменшенні кредитного ризику.	Повне переглядання кредитної політики, внесення змін у керівництво кредитною діяльністю на рівні портфеля, оптимізація структури кредитного портфеля та вдосконалення ризик-менеджменту банку.

Джерело: [60]

Кожен банк повинен розумно підходити до розробки своєї кредитної політики, враховуючи пріоритетність мінімізації ризику перед можливою

прибутковістю кредитних операцій. Ефективний кредитний портфель банку визначається кредитною політикою, яка включає стратегію та тактику залучення коштів та їх спрямування на кредитування клієнтів.

За допомогою матриці кредитних рішень можна прогнозувати кредитний ризик, так як зміна обсягів кредитування впливає на ефективність кредитного портфеля. Це вимагає відповідних дій з боку управління банку.

Для забезпечення ефективності кредитного портфелю кожному банку необхідне впровадження дієвих і надійних методів удосконалення процесу кредитування та інструментів мінімізації рівня кредитного ризику.

На рівні держави та НБУ важливо забезпечити виконання наступних завдань:

1. Запровадження системи об'єктивного оцінювання кредитоспроможності позичальників. Це включає вдосконалення процесів кредитного скорингу та використання передових аналітичних методів для точного прогнозування кредитного ризику. Об'єктивне оцінювання зменшує ймовірність неповернення кредитів і покращує загальну якість кредитного портфеля.

2. Приведення у відповідність нормативів та стандартів до вимог ЄС. Це важливо для підвищення стандартів фінансової стійкості банків та їх відповідності міжнародним вимогам. Це може включати гармонізацію регуляторних норм з європейськими стандартами щодо капіталу, ліквідності та управління ризиками.

3. Створення сприятливих пільгових умов для кредитування малого та середнього бізнесу. Це включає розробку програм підтримки та фінансування для малих та середніх підприємств (МСП), зокрема шляхом зниження відсоткових ставок на кредити, підтримки гарантій та інших заходів, що стимулюють підприємництво.

Дотримання цих завдань сприятиме зміцненню фінансової системи, підвищенню доступності фінансування для реального сектора економіки та покращенню кредитних стандартів. Окрім того, це допоможе Україні

підтримувати конкурентоспроможність та відповідати міжнародним стандартам у фінансовому секторі.

Вищезазначені напрями мають здійснюватись у тісній взаємодії всіх учасників кредитних взаємовідносин – позичальників, банків, НБУ і держави, дії яких мають спрямовуватись на забезпечення ефективного банківського кредитування.

Отже, підвищення ефективності кредитного портфеля – важливе завдання для сучасних банків у зростаючих умовах конкуренції та фінансової нестабільності. Основні перспективні напрями включають використання передових технологій аналізу даних, що дають змогу точно оцінювати кредитний ризик та прогнозувати можливі втрати. Розробка складних моделей прогнозування ризиків дає змогу банкам оптимізувати розміщення кредитів та мінімізувати фінансові ризики. Персоналізовані підходи до клієнтів сприяють збільшенню віддачі від кредитування та зниженню ризику неповернення кредитів.

Важливим аспектом є також удосконалення управління кредитним ризиком, що включає підвищення якості оцінки кредитоспроможності позичальників та інтеграцію сучасних інструментів ризик-менеджменту. Диверсифікація кредитного портфеля забезпечує більш стабільний фінансовий результат і зменшення загального ризику.

Загалом, інтеграція цих напрямів дає змогу банкам не тільки підвищувати прибутковість своїх кредитних операцій, але й забезпечувати стабільність і конкурентоспроможність у складному економічному середовищі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідивши проблеми і перспективи формування кредитного портфеля банку в сучасних умовах, можемо зробити наступні висновки.

Розглянувши економічну сутність кредитного портфеля банку, було з'ясовано, що він являє собою сукупність виданих банком кредитів, що включає різноманітні типи позик, наданих фізичним і юридичним особам. Він є ключовою характеристикою фінансового стану банку та його стабільності. Важливим аспектом формування якісного кредитного портфеля є мінімізація ризиків через ретельне управління кредитним портфелем, включаючи оцінку кредитоспроможності клієнтів та формування необхідних резервів. Окрім того, ефективне управління кредитним портфелем сприяє забезпеченню фінансової стійкості та довгострокового розвитку банку в умовах мінливих ринкових умов.

Дослідивши механізм формування кредитного портфеля банку та його складові, ми дійшли висновку, що він є ключовим аспектом його діяльності, спрямованим на ефективне управління кредитними ресурсами. Цей механізм включає в себе кілька ключових етапів, починаючи від визначення пріоритетних напрямків кредитування і закінчуючи управлінням активним кредитним портфелем. Важливим аспектом є оцінка кредитоспроможності позичальників, яка дає змогу забезпечувати стабільність фінансових потоків та мінімізувати кредитні ризики. Постійний моніторинг та аналіз усіх аспектів кредитного портфеля є необхідним для вчасного реагування на зміни на ринку та забезпечення фінансової безпеки банку. Такий підхід дає змогу банку ефективно використовувати свої ресурси і збільшувати свою конкурентоспроможність в умовах сучасного фінансового ринку.

Ознайомившись із факторами кредитного ризику при формуванні кредитного портфеля, було узагальнено, що врахування їх є ключовим аспектом при формуванні кредитного портфеля банку. Аналіз кредитної історії,

фінансового стану та виду діяльності позичальників дає змогу банкам оцінити їх здатність повернути кредити вчасно і без проблем. Диверсифікація портфеля між різними секторами економіки сприяє зменшенню загального ризику в разі економічних труднощів у конкретних галузях. Врахування макроекономічних умов і прогнозування їх впливу на позичальників також є необхідним для ефективного управління ризиками. Комплексний підхід до управління кредитним портфелем забезпечує фінансову стійкість банку та мінімізує можливість збитків, зберігаючи високий рівень довіри серед клієнтів і інвесторів.

Проведений аналіз діяльності АТ «А-Банк» за три роки (2020 - 2022 рр.) дозволив виявити кілька ключових аспектів. Перш за все, банк показав значний ріст власного капіталу з 1 234 595 тис. грн у 2020 році до 2 418 459 тис. грн у 2022 році, що свідчить про його фінансову стійкість та здатність до зростання та підтверджується динамікою коефіцієнтів фінансової стійкості. Однак, незважаючи на позитивне зростання капіталу, чистий прибуток банку значно скорочується, особливо у 2022 році. Це свідчить про нестабільність у внутрішньому середовищі банку та необхідність удосконалення стратегій управління ризиками та оптимізації внутрішніх процесів для забезпечення сталого фінансового результату.

Провівши аналіз динаміки, структури та якості кредитного портфеля АТ «А-Банк», можна визначити, що впродовж аналізованого періоду кредитний портфель банку скоротився, що пов'язано зі стратегічними змінами в управлінні ризиками та співвідношенні коротко- та довгострокових кредитів. Структурно портфель найбільше зосереджений на кредитуванні торгівлі та проектів з тривалою віддачею, що відповідає стратегії банку. Щодо якості кредитного портфеля, незважаючи на зменшення коефіцієнта покриття власним капіталом (що вказує на підвищення ризиків), відбувається зростання коефіцієнта якості (що свідчить про покращення управління кредитним ризиком та зменшення проблемних активів).

Аналіз ризиків кредитного портфеля та виконання банківських нормативів АТ «А-Банк» показав деякі позитивні тенденції і виклики. Банк демонструє

зростання регулятивного капіталу, що перевищує встановлені мінімальні вимоги, та покращення показників достатності капіталу, що свідчить про його фінансову стійкість. Проте коливання у показниках ліквідності вимагають уваги для подальшого удосконалення управління активами та пасивами. Ключовим аспектом залишається ефективне управління кредитними ризиками, що потребує постійного моніторингу і вдосконалення стратегій для зменшення можливих втрат.

Вивчивши проблеми управління кредитним портфелем банку, можна стверджувати, що ключовими з них є: зростання рівня непрацюючих кредитів, вплив економічних криз та геополітичних нестабільностей.

Для подолання цих проблем важливо удосконалювати кредитні процедури, впроваджувати ефективні механізми моніторингу ризиків і стратегічно планувати дії в умовах мінливих кон'юктур. Ключові напрямки включають розвиток інноваційних рішень у фінансовому ризик-менеджменті та підтримку клієнтів у складних економічних умовах, що сприятиме підвищенню стійкості та конкурентоспроможності банку.

Ознайомившись із інноваційними підходами до оцінки кредитного портфеля банку, ми дійшли висновку, що ці підходи є досить важливими в умовах сучасного фінансового ринку. Вони включають застосування передових технологій аналізу даних, які дають змогу збирати і обробляти великі обсяги інформації для точнішого прогнозування ризиків. Розробка складних математичних моделей та використання штучного інтелекту дають змогу знижувати людський фактор і підвищувати об'єктивність прийняття рішень. Персоналізовані підходи до клієнтів дають змогу банкам ефективно управляти ризиками та забезпечувати оптимальне співвідношення між доходами та ризиками. Ці інноваційні методи не лише сприяють збільшенню прибутковості банку, але й знижують загальний ризик кредитного портфеля, забезпечуючи стабільність фінансових показників у довгостроковій перспективі.

Отже, підвищення ефективності кредитного портфеля є стратегічно важливим завданням для банків у сучасних умовах. Використання передових

технологій аналізу даних та розробка складних моделей прогнозування ризиків дають змогу зменшити кредитні втрати та оптимізувати прибутковість. Персоналізовані підходи до клієнтів та удосконалення управління кредитним ризиком сприяють забезпеченню стабільності фінансових показників і конкурентоспроможності банку. Диверсифікація кредитного портфеля і використання сучасних інструментів ризик-менеджменту дають змогу мінімізувати загальний ризик і підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Н.В., Охріменко В.В. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України у сучасних умовах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12(1). С. 5-8.
2. Бітнер І., Коротких О. Кредитна політика комерційного банку в умовах економічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-36>.
3. Белікова Т.В., Пушкіна М.С. Методи аналізу якості кредитного портфеля банку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4(1). С. 35-40.
4. Белоглазова Г.М. Банківська справа: Навчальний посібник, Фінанси і статистика, 2014. 592 с.
5. Бровко Л.І., Сорока Ю.В., Бровко Є.І. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 85-89.
6. Бугель Ю. Аналіз якості структури кредитного портфеля комерційних банків в ринкових умовах господарювання. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2011. Вип. 11. С. 51-57.
7. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2 (27). С. 157.
8. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку. Житомир: ПП. «Рута», 2010. 361 с.
9. Вовк В., Хмеленко О. Кредитування і контроль. Київ: Знання, 2008. 463 с.
10. Волкова Н.І., Шпунярьська Т.І. Оцінка якості кредитного портфеля в умовах сучасних викликів. *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 27-34. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-04).

11. Гавчук І., Марич М. Формування кредитного портфеля комерційного банку. URL: <http://intkonf.org/gavchuk-is-marich-mg-formuvannyakreditnogo-portfelya-komertsiynogo-banku>.

12. Герасименко І.О Моль Я.А. Основні підходи та принципи управління кредитним портфелем банку. Економіка, облік, менеджмент та право в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 20 липня 2021 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2021. С. 30-32.

13. Гладинець Н.Ю., Петрина В.В. Кредитна політика банків як інструмент забезпечення конкурентних позицій на ринку банківських послуг. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. № 19 (14). С. 153-160.

14. Говоруха С. Підходи до визначення поняття «кредитний портфель» та аналіз його характеристик. *Вісник Львівського університету*. 2012. Вип. 39. С. 125-127.

15. Даниленко А.І. Фінансово-монетарні важелі регулювання економіки. Київ: Об'єднаний інститут економіки НАНУ, 2009. 108 с.

16. Дем'яненко І.В., Бандура Ю.В. Роль НБУ в формуванні кредитного портфеля комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_2_27.

17. Добровольська В.В. Особливості управління кредитним портфелем. *Студентський вісник НУВГП: зб. наук. праць*. Рівне : НУВГП, 2021. Вип. 2(16). С. 45-48.

18. Єрмоленко К.В. Аналіз кредитного портфелю комерційних банків в Україні. *Молодий вчений*. 2014. № 4. С. 60-64.

19. Жукова Н.К. Сучасний стан та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків. *Економічний часопис-XXI*. 2013. С. 70-72.

20. Затворницький К.С. Критерії оцінки якості кредитного портфеля банку. *Фінансовий простір*. 2018. Вип. №4 (32). С. 99-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2018_4_13.

21. Затворницький К.С. Управління ризиками кредитного портфеля банку: теорія і практика. *Вісник Університету банківської справи*. 2019. № 1. С. 70-77.

22. Золотарьова О.В., Федченко І.А. Уніфікація підходів до визначення змісту портфельного кредитного ризику банку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 24. С. 79-84.
23. Коваленко Д.І. Системні чинники формування кредитної політики банків в умовах економічної нестабільності. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1451482099728.pdf>.
24. Коробова Г.Г. Банківська справа: навч. посіб. URL: http://lib.maupfib.kg/wp-content/uploads/2015/12/bankobskoe_delo_korobova.pdf.
25. Кочетигова Т.В., Лелюк М. Е. Оцінка ризику кредитного портфеля банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 722–725.
26. Кравчук Г.В. Науково–методичні підходи до оцінювання кредитного портфелю банку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. №4. С. 260-269.
27. Крамаренко І.С. Оцінка кредитного портфеля АТ «Райффайзен банк Аваль». *Економіка та держава*. 2018. №2. С. 88-91.
28. Круш П.В., Бугрім С.І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. Вип. 19. С. 149-158.
29. Крючко Л.С., Сидоренко А.В. Управління кредитним портфелем комерційного банку. *Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. 2017. № 13. С. 1139-1142. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/191.pdf.
30. Куліш Г.П., Кот М. А. Управління кредитним портфелем банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 18. С. 463-467.
31. Лисенок О.В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 1 (75). С. 185-190.
32. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 87-91.

33. Макаренко Ю.П., Шевченко А.В. Аналіз управління кредитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ «ОТП банк». *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 24-29.

34. Малащук Д. В. Аналіз факторів формування валютного курсу. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2012. С. 83–86.

35. Маринюк Л.В. Формування та особливості кредитної політики банку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 1 (11). С. 153–159.

36. Мелехтя В.Ю., Зінченко А.В. Роль кредитних операцій у діяльності комерційного банку. *Подільський науковий вісник*. 2020. №3. С. 16–21.

37. Мороз Н. В., Селецька Т. О. Сутність, причини виникнення та класифікація кредитного ризику банку. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2019. № 7. С. 272–278.

38. Нідзельська І.А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи України. *Банківська справа* 2009. С. 102–108.

39. Олійник А. В. Оцінка втрат від кредитного ризику та моделювання ризику ліквідності банку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 3. С. 323–332

40. Островська Н.С. Особливості формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 54. С. 214–220.

41. Офіційний сайт АТ «А-Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/> (дата звернення: 03.06.2024).

42. Пашков А. Оцінка якості кредитного портфеля. *Фінансовий простір*. 2011. № 2(18). С. 14–21.

43. Пілько А., Андрієшин Р. Аудит кредитного портфелю комерційного банку: порівняльний аналіз вітчизняних та закордонних підходів. *Економіка та суспільство*. 2023. №55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-26>.

44. Про банки і банківську діяльність: Закон України: за станом на 7 грудня 2000 р. №2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 09.06.2024).

45. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : постанова Правління НБУ від 30.06.2016 № 351. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16> (дата звернення: 04.06.2024).

46. Просович О. П., Процак К. В. Ідентифікація та оцінка кредитного ризику комерційних банків. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Проблеми економіки та управління*. 2017. № 873. С. 88–96.

47. Прямі збитки житлового фонду від війни. URL: <https://Forbes.ua> (дата звернення: 02.06.2024).

48. Радова Н. В., Гаркуша Ю. О. Методи та інструменти управління кредитним ризиком у банках. *Фінансова-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 3. С. 64–71.

49. Садчикова І., Онопрієнко А. Оцінка кредитного ризику комерційного банку в умовах коронакризи. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №2(30). С. 115–124. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2\(30\)-115-124](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2(30)-115-124).

50. Серьогін С.С., Водяницька О.В., Соколова Н.В. Особливості управління банківськими ризиками. *Мукачівський державний університет*. 2018. № 16. С. 700–704.

51. Серік Ю. В. Управління кредитним портфелем банку. *Економіка і управління*. 2012. № 4. С. 70–75.

52. Сирчин О.Л. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2018. № 1. С. 153-160.

53. Соловей Н.В., Скрипниченко І. О. Проблеми якісної оцінки кредитного портфелю комерційного банку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 1(2). С. 15-19.

54. Степаненко С. В., Римар О. Г., Гулюк О. І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/90.pdf.

55. Степаненко К.Р. Особливості формування кредитного портфеля банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7(3). С. 111-114.

56. Сукач О.М. Мінімізація ризиків як інструмент забезпечення безпеки банку. *Modern Economics*. 2020. № 22(2020). С. 90-94. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V22\(2020\)-14](https://doi.org/10.31521/modecon.V22(2020)-14).

57. Турбанов А.В., Тютюнник А.В. Банківська справа: Операції, технології, управління, 2015. 682 с.

58. Фарінович І.В., Горбова Х.В. Тенденції розвитку кредитної діяльності АТ «Ощадбанк» в умовах надзвичайних (форс-мажорних) обставин. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2022. №32(5). С. 57-62. <https://doi.org/10.36930/40320508>.

59. Фінансовий інформаційний веб-портал Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua>. (дата звернення: 09.06.2024).

60. Харченко А.Н. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. *Вісник університету банківської справи*. 2020. № 2 (38). С. 54-60. URL: <https://www.ser.net.ua/index.php/SER/article/download/382/387>.

61. Чуб П.М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» Київ, 2003. 18 с.

62. Шалигіна І.В., Луговик Ю.О. Кредитний портфель українських банківських установ в умовах війни. *Modern research in world science. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua»*. Lviv, Ukraine. 2023. Pp. 1289–1292. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modernresearch-in-world-science-29-31-01-2023-lviv-ukrayina-arhiv>.

63. Шевченко Л.Я., Карченкова О.Л. Аудит кредитних операцій комерційного банку. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, 2018. Вип. 2 (14). С. 134-138.

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансовий стан (Баланс)

на 31.12.2020 року

(тис.грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	1000	1 337 270	858 215
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	1010	0	0
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1020	0	0
Кошти в інших банках	1030	0	117 454
Кредити та заборгованість клієнтів	1040	6 934 622	4 868 112
Цінні папери в портфелі банку на продаж	1050	55 433	38 881
Цінні папери в портфелі банку до погашення	1060	0	0
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	1070	0	0
Інвестиційна нерухомість	1080	9 765	0
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	1090	0	96
Відстрочений податковий актив	1100	0	0
Гудвіл	1110	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	1120	318 360	173 876
Інші фінансові активи	1130	434 092	243 715
Інші активи	1140	40 249	69 171
Необоротні активи, утримувані для продажу, та	1150	727	577

Продовження додатку А

активи групи вибуття			
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	1990	Активи в формі права користування (оренда):95371,62838;	
Активи – усього за додатковими статтями	1990	95 371	62 838
Усього активів	1999	9 225 889	6 432 935
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	2000	47 666	11 143
Кошти клієнтів	2010	7 584 923	5 167 804
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2020	0	0
Боргові цінні папери, емітовані банком	2030	0	0
Інші залучені кошти	2040	0	0
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	2050	33 345	0
Відстрочені податкові зобов'язання	2060	11 011	6 781
Резерви за зобов'язаннями	2070	17 265	13 405
Інші фінансові зобов'язання	2080	240 871	245 087
Інші зобов'язання	2090	22 454	43 136
Субординований борг	2100	0	0
Зобов'язання групи вибуття	2110	0	0
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	2990	Забезпечення винагород працівникам:33759,24558;	
Зобов'язання – усього за додатковими статтями	2990	33 759	24 558
Усього зобов'язань	2999	7 991 294	5 511 914
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	3000	778 472	502 240
Емісійні різниці	3010	41	41
Незареєстрований статутний капітал	3020	0	0
Інший додатковий капітал	3030	0	0
Резерви та інші фонди банку	3040	104 328	91 522
Резерви переоцінки	3050	48 384	35 056
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3060	303 370	292 162
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	3490		
Власний капітал – усього за додатковими статтями	3490	0	0
Неконтрольована частка	3500	0	0
Усього власного капіталу	3999	1 234 595	921 021
Усього зобов'язань та власного капіталу	9999	9 225 889	6 432 935

Примітки: у тисячах гривень

Затверджено до випуску та підписано

27.04.2021 року

Керівник

Ю.В. Кандауров

(підпис, ініціали, прізвище)

056 722 1155

Головний бухгалтер

Н.О. Конопкіна

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати)
за 2020 рік

(тис.грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи	1000	2 632 198	2 047 774
Процентні витрати	1005	-810 743	-583 259
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	1010	1 821 455	1 464 515
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	1020	0	-599 364
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	1030	-722 834	-602 524
Комісійні доходи	1040	511 589	393 773
Комісійні витрати	1045	-186 020	-132 436
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1050	-4	0
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	1060	0	0
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	1070	0	0
Результат від операцій з іноземною валютою	1080	44 625	39 022
Результат від переоцінки іноземної валюти	1090	-18 078	-2 110
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	1100	0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	1110	0	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	1120	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	1130	-61 463	-3 678
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	1140	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	1150	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями	1160	-3 878	2 292
Інші операційні доходи	1170	61 776	56 972
Адміністративні та інші операційні витрати	1180	-977 328	-826 090
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	1190	0	0
Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників	1390	Витрати зносу та амортизації:-116666,-77497;	

Продовження додатку А

Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями	1390	-116 666	-77 497
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників	1395	Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінен: -439,821;	
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями	1395	-439	821
Прибуток/(збиток) до оподаткування	1500	368 059	312 211
Витрати на податок на прибуток	1510	-68 321	-57 410
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває	1520	0	0
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	1530	0	0
Прибуток/(збиток) за рік	1999	299 738	254 801
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК:			
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів	2000	263	1 596
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії	2040	0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників	2190		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями	2190	13 573	8 399
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників	2195		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями	2195	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток	2250	0	0
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування	2360	0	0
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	2510	0	0
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків	2520	0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності	2530	0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії	2540	0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників	2690		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями	2690	0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників	2695		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями	2695	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у	2750	0	0

Продовження додатку А

прибуток чи збиток			
Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування	2860	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2900	13 836	9 995
Усього сукупного доходу за рік	2999	313 574	264 796
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку	3010	0	0
неконтрольованій частці	3020	0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку	3210	0	0
неконтрольованій частці	3220	0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4110	0,00000	0,00000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4120	0,00000	0,00000
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4210	0,00000	0,00000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4220	0,00000	0,00000
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	4310	11,94000	10,15000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	4320	11,94000	10,15000

Примітки: у тисячах гривень

Затверджено до випуску та підписано

27.04.2021 року

Керівник

Ю.В. Кандауров

056 722 1155

Головний бухгалтер

(підпис, ініціали, прізвище)

Н.О. Конопкіна

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про фінансовий стан (Баланс)

на 31.12.2021 року

(тис.грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	1000	3 979 698	1 337 270
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	1010	0	0
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1020	0	0
Кошти в інших банках	1030	0	0
Кредити та заборгованість клієнтів	1040	8 983 168	6 931 104
Цінні папери в портфелі банку на продаж	1050	54 014	55 433
Цінні папери в портфелі банку до погашення	1060	0	0
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	1070	0	0
Інвестиційна нерухомість	1080	10 540	9 765
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	1090	0	0
Відстрочений податковий актив	1100	0	0
Гудвіл	1110	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	1120	321 387	318 360
Інші фінансові активи	1130	867 023	437 584
Інші активи	1140	48 324	40 275
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	1150	3 334	727

Продовження додатку Б

Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	1990	Активи в формі права користування (оренда):110424,95371;	
Активи – усього за додатковими статтями	1990	110 424	95 371
Усього активів	1999	14 377 912	9 225 889
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	2000	90 812	47 666
Кошти клієнтів	2010	11 524 100	7 584 923
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2020	0	0
Боргові цінні папери, емітовані банком	2030	0	0
Інші залучені кошти	2040	0	0
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	2050	82 673	33 345
Відстрочені податкові зобов'язання	2060	11 357	11 011
Резерви за зобов'язаннями	2070	16 288	17 265
Інші фінансові зобов'язання	2080	366 013	240 871
Інші зобов'язання	2090	52 196	22 454
Субординований борг	2100	0	0
Зобов'язання групи вибуття	2110	0	0
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	2990	Забезпечення винагород працівникам:35904,33759;	
Зобов'язання – усього за додатковими статтями	2990	35 904	33 759
Усього зобов'язань	2999	12 179 343	7 991 294
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	3000	1 054 704	778 472
Емісійні різниці	3010	41	41
Незареєстрований статутний капітал	3020	0	0
Інший додатковий капітал	3030	0	0
Резерви та інші фонди банку	3040	127 834	104 328
Резерви переоцінки	3050	46 828	48 384
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3060	804 162	303 370
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	3490	Результат від операцій з акціонерами:165000,0;	
Власний капітал – усього за додатковими статтями	3490	165 000	0
Неконтрольована частка	3500	0	0
Усього власного капіталу	3999	2 198 569	1 234 595
Усього зобов'язань та власного капіталу	9999	14 377 912	9 225 889

Примітки: у тисячах гривень

Затверджено до випуску та підписано

09.06.2022 року

Керівник

Ю.В. Кандауров

056 722 1155

Головний бухгалтер

(підпис, ініціали, прізвище)

Н.О. Конопкіна

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати)

за 2021 рік

(тис.грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи	1000	3 185 635	2 632 198
Процентні витрати	1005	-726 808	-810 743
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	1010	2 458 827	1 821 455
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	1020	-625 214	-726 771
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	1030	0	0
Комісійні доходи	1040	831 996	573 473
Комісійні витрати	1045	302 288	-186 020
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1050	-9 931	15 324
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	1060	0	0
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	1070	0	-4
Результат від операцій з іноземною валютою	1080	58 457	44 624
Результат від переоцінки іноземної валюти	1090	-1 093	-18 078
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	1100	1	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	1110	-206	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	1120	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	1130	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	1140	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	1150	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями	1160	0	0
Інші операційні доходи	1170	163	6 631
Адміністративні та інші операційні витрати	1180	-1 281 602	-1 031 763
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	1190	0	0
Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників	1390	Витрати зносу та амортизації: -145056, -116666;	

Продовження додатку Б

Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями	1390	-145 056	-116 666
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників	1395	Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю:-5937,-439;	
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями	1395	-5 937	-439
Прибуток/(збиток) до оподаткування	1500	978 168	368 059
Витрати на податок на прибуток	1510	-178 154	-68 321
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває	1520	0	0
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	1530	0	0
Прибуток/(збиток) за рік	1999	800 014	299 738
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК:			
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів	2000	124	263
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії	2040	0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників	2190	Інший сукупний дохід, після оподаткування, прибутки (збитки) від інвестицій в інструменти капіталу:-1164,13573;	
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями	2190	-1 164	13 573
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників	2195		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями	2195	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток	2250	0	0
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування	2360	0	0
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	2510	0	0
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків	2520	0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності	2530	0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії	2540	0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників	2690		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями	2690	0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників	2695		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями	2695	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого	2750	0	0

Продовження додатку Б

сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток			
Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування	2860	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2900	-1 040	13 836
Усього сукупного доходу за рік	2999	798 974	313 574
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку	3010	0	0
неконтрольованій частці	3020	0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку	3210	0	0
неконтрольованій частці	3220	0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4110	0,00000	0,00000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4120	0,00000	0,00000
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4210	0,00000	0,00000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4220	0,00000	0,00000
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	4310	31,86000	11,94000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	4320	31,86000	11,94000

Примітки: у тисячах гривень

Затверджено до випуску та підписано

09.06.2022 року

Керівник

Ю.В. Кандауров

(підпис, ініціали, прізвище)

056 722 1155

Головний бухгалтер

Н.О. Конопкіна

(підпис, ініціали, прізвище)

(прізвище виконавця, номер телефону)

Звіт про фінансовий стан (Баланс)

на 31.12.2022 року

(тис.грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	1000	10 387 765	3 979 698
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	1010	0	0
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1020	0	0
Кошти в інших банках	1030	0	0
Кредити та заборгованість клієнтів	1040	5 516 412	8 983 168
Цінні папери в портфелі банку на продаж	1050	0	0
Цінні папери в портфелі банку до погашення	1060	175 703	54 014
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	1070	0	0
Інвестиційна нерухомість	1080	11 946	10 540
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	1090	0	0
Відстрочений податковий актив	1100	50	0
Гудвіл	1110	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	1120	335 048	321 387
Інші фінансові активи	1130	1 251 633	867 023
Інші активи	1140	26 636	48 324
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	1150	3 327	3 334
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	1990	Активи в формі права користування (оренда):78208,110424;	
Активи – усього за додатковими статтями	1990	78 208	0
Усього активів	1999	17 786 728	14 377 912
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	2000	179 040	90 812
Кошти клієнтів	2010	14 572 422	11 524 100
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2020	0	0
Боргові цінні папери, емітовані банком	2030	0	0
Інші залучені кошти	2040	0	0

Продовження додатку В

Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	2050	19 882	82 673
Відстрочені податкові зобов'язання	2060	14 056	11 357
Резерви за зобов'язаннями	2070	0	0
Інші фінансові зобов'язання	2080	502 985	366 013
Інші зобов'язання	2090	30 544	52 196
Субординований борг	2100	0	0
Зобов'язання групи вибуття	2110	0	0
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	2990	Забезпечення винагород працівникам:36764,35904;	
Зобов'язання – усього за додатковими статтями	2990	36 764	35 904
Усього зобов'язань	2999	15 368 269	12 179 343
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	3000	1 054 704	1 054 704
Емісійні різниці	3010	41	410
Незарєєстрований статутний капітал	3020	459 801	0
Інший додатковий капітал	3030	0	0
Резерви та інші фонди банку	3040	172 106	127 834
Резерви переоцінки	3050	16 212	13 056
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3060	503 281	804 162
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників	3490	Результат від операцій з акціонером:165000,165000;	
Власний капітал – усього за додатковими статтями	3490	165 000	165 000
Неконтрольована частка	3500	0	0
Усього власного капіталу	3999	2 418 459	2 198 569
Усього зобов'язань та власного капіталу	9999	17 786 728	14 377 912

Примітки: у тисячах гривень

Затверджено до випуску та підписано

27.04.2023 року

Керівник

Ю.В. Кандауров

(підпис, ініціали, прізвище)

0567221155

Головний бухгалтер

Н.О. Конопкіна

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати)

за 2022 рік

(тис.грн.)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи	1000	3 474 153	3 185 635
Процентні витрати	1005	-788 285	-726 808
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	1010	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	1020	0	0
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках	1030	0	0
Комісійні доходи	1040	1 183 037	-779 213
Комісійні витрати	1045	-721 366	-302 288
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1050	0	0
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	1060	0	0
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	1070	0	0
Результат від операцій з іноземною валютою	1080	1 133 402	58 457
Результат від переоцінки іноземної валюти	1090	104 726	-1 093
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	1100	0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	1110	-153	-206
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	1120	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	1130	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	1140	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	1150	0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями	1160	-2 547 614	-625 214
Інші операційні доходи	1170	-7 127	283
Адміністративні та інші операційні витрати	1180	-562 557	-502 349
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	1190	0	0
Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників	1390	Витрати на виплати працівникам: -753410, -779253;	

Продовження додатку В

Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями	1390	-753 410	-779 253
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників	1395	Витрати зносу та амортизації:-131804,-145056;	
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями	1395	-131 804	-145 056
Прибуток/(збиток) до оподаткування	1500	259 154	978 168
Витрати на податок на прибуток	1510	-56 517	-178 154
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває	1520	0	0
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	1530	0	0
Прибуток/(збиток) за рік	1999	202 637	800 014
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК:			
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів	2000	0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії	2040	0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників	2190		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями	2190	0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників	2195		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями	2195	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток	2250	0	0
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування	2360	0	0
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	2510	0	0
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків	2520	0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності	2530	0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії	2540	0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників	2690		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями	2690	0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників	2695		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями	2695	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток	2750	0	0
Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування	2860	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2900	647	0

Продовження додатку В

Усього сукупного доходу за рік	2999	17 253	-1 040
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку	3010	219 890	798 974
неконтрольованій частці	3020	0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку	3210	0	0
неконтрольованій частці	3220	0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4110	0,00000	0,00000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4120	0,00000	0,00000
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4210	8,07000	31,86000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію	4220	0,00000	0,00000
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	4310	0,00000	0,00000
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	4320	0,00000	0,00000

Примітки: у тисячах гривень

Затверджено до випуску та підписано

27.04.2023 року

Керівник

Ю.В. Кандауров

(підпис, ініціали, прізвище)

0567221155

Головний бухгалтер

Н.О. Конопкіна

(підпис, ініціали, прізвище)

(прізвище виконавця, номер телефону)